

DE

št. 11/12

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 7. marca 1996 • letnik 55

Ravbarkomanda

ŽENSKESKE V SINDIKATU

»Kaj naj naredi ženska v tako hudo spremenjenem sistemu?

Do včeraj je imela zagotovljeno delovno mesto in existenco. Danes to ni več vsesplošno priznana pravica.

Naša ženska je izredno obremenjena, na trgu delovne sile zaradi vrste vzrokov in še več izgovorov nekonkurenčna, njeno delo je sramotno nizko plačano in njeno delovno mesto najbolj ogroženo. Povsem je odrinjena od javnega življenja...

Zato je za žensko sindikat še toliko pomembnejši, menda tudi edini, ki še ščiti njene pravice!«

Tako razmišlja Andrijana Golob iz SKEI. Njen članek boste našli v Panorami – poleg drugih izpod ženskih peres, s katerimi smo obeležili letošnji 8. marec.

UMRI, ČE NIMAŠ DENARJA!

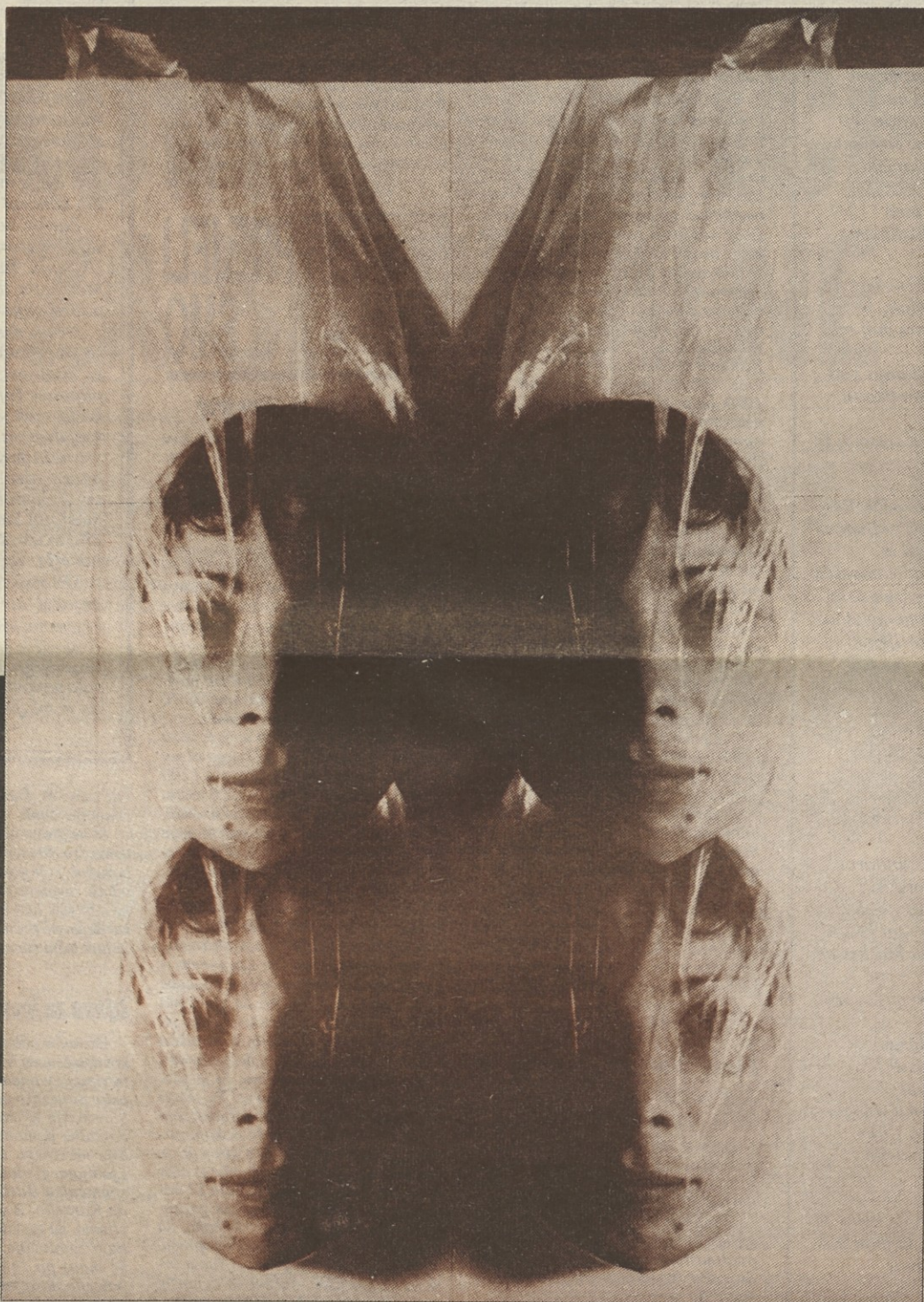
Namesto sistema zdravstva, ki bi potrjeval ustavno načelo, da je Slovenija pravna in socialna država, bodo manj premožni morali za zdravstveno pomoč prosjačiti.

MINISTER ROP BI KUPOVAL

stran 4 **PRI SVOBODNIH SINDIKATIH**

SPET JAVNA TRIBUNA O USODI ZDRAVILIŠČA RIMSKE TOPLICE stran 8

KOT V PRAVLJICI Sindikalni zaupnik

ŠE ŠTIRI TEDNE DO NOVEGA ZAKONA O PLAČAH? stran 5

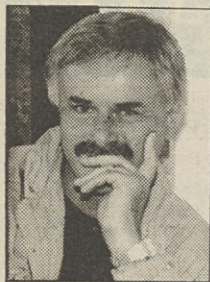
ŽULJAVA POT DO PENZIJE stran 10

DE, sreda 14⁰⁰

STALEN PRITISK JE POL USPEHA

Republiški odbor sindikata delavcev v tekstilni in usnjarsko predelovalni industriji sprejema vladine ukrepe za pomoč delovno intenzivnim panogam kot dobronamerne, ni pa v povsem zadovoljen z načinom reševanja težavnega položaja tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije. Zlasti se ne misli odpovedati zahtevam po selektivnem znižanju prispevnih stopenj za ti dejavnosti in carinski zaščiti domače industrije pred uvozom cenenih in nekakovostnih izdelkov. Tema ukrepoma vlada ni posvetila dovolj pozornosti, sta pa tako po mnenju sindikata kot Gospodarske zbornice ključnega pomena za razbremenitev obeh dejavnosti. Na seji minulo sredo je ROS tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije sklenil, potem ko je poslušal podrobnosti o vladinih kratkoročnih ukrepih (o njih pišemo na strani 8) pomoči delovno intenzivnim dejavnostim, takih je v Sloveniji osem, izkoristiti pripravljeno poslank Brede Pečan, Danice Simšič in Mateje Kožuh-Novak, da v državnem zboru sprožijo razpravo o pomoči tema dejavnostima. ROS bo pripravil osnutek zakonov, ki bi bili v pomoč, izvršni odbor pa bo tudi razmislil o vseh načinih pritiska na odločujoče dejavnike v državi, da bi sprejeli take ukrepe in tako naglo, da bi bili učinkoviti.

B. R.

Resnice so tako zelo preproste, da se vedno znova začudimo, kako to, da jih sami nismo že zdavnaj odkrili.

Rudi Ringbauer, Božje resnice

NI NAM VSEENO, SAJ NAM NE MORE BITI!

Piše: Ciril Brajer

Tako je približ predsednik ZSSS, Dušan Semolič, ko je na sestanku s funkcionarji območij slišal, kolikšna je naklada Delavske enotnosti. Razprave o vsebini časopisa, ki so se po dolgih letih šušljanja torej vendarle prebile do stopnje javne obravnave, se v Zvezi svobodnih sindikatov bližajo svojemu sklepu.

Kakršen koli ta že bo, široko javno pogovarjanje ne more zgrešiti. Pelje do boljšega medsebojnega razumevanja, med kresanjem mnenj se kristalizirajo nesporednosti in le tak način soočanja vsem omogoča, da povedo svoje. In le tak način omogoča, da so skupno usklajena mnenja potem lahko tudi upoštevana, uresničljiva.

Nekaj takšnih, tako oblikovanih spoznanj je že dorečenih. Sindikati v ZSSS skoraj brez izjeme ugotavljajo, da Delavske enotnosti še kako potrebujejo. Prvič kot sredstvo obveščanja, drugič kot strokovni pripomoček, tretjič kot eno od poti do članstva in obratno, četrtič kot sredstvo za mobilizacijo, eno od vezi med sindikati in med njihovimi vodstvi s članstvom... Nenazadnje gre tudi za dolgo in bogato tradicijo delavskega časopisa, za element pripadnosti, prepoznavnosti, končno kar za neke vrste statusni simbol.

Naj vse to podkrepim z nekaj povzetki misli iz ankete med sindikalnimi seminaristi, objavljenimi v prejšnjem Sindikalnem zaupniku:

• »O posebni tematski strani za soupravljanje sem slišal šele na tem seminarju. V podjetjih je pač tako, da časopis, če sploh, dobivajo le sindikalni zaupniki. Drugi delavci mu sledimo bolj od daleč.

• Za to obliko koristne strokovne pomoči pri soupravljanju sem prvič slišala včeraj. Delavske enotnosti žal dobivajo le sindikalni zaupniki.

• Te strani še nisem videl, ker berem DE le občasno. Kazalo bi jo naročiti vsaj še za člane svetov delavcev...«

Kakšen naj časopis bo, se torej niti ni tako težko dogovoriti. Res se še spopadajo mnenja, ali naj bo bolj strokoven ali bolj poljuden, ali naj bo namenjen predvsem sindikalnim funkcionarjem in zaupnikom ali morda čim širšemu krogu delavcev, ali naj te obveščajo o delu sindikalnih organizacij ali naj beleži tudi odmeve tega dela... Toda ta mnenja in dileme se vse bolj bližajo skupnemu imenovalcu:

Osnovni pogoj je, da je časopis tak, da ga bralci z veseljem vzamejo v roke! Če ga namreč nihče ne odpre, je lahko še tako nabit s strokovnostjo, znanjem, koristnimi napotki in nasveti, pa je vse to dobesedno vrženo proč!

Zadnja pisna pripomba, ki sem jo videl na račun Delavske enotnosti, se ubada s podobno, a po mojem povsem odvečno dilemo. Takole razglablja:

»V 34. členu Statuta ZSSS določa, da Zveza obveščajo člane sindikatov dejavnosti in javnost ter da je glasilo Zveze Delavske enotnosti.

Glede na navedeno smo mnenja, da bi za izvedbo te statutarne naloge morali način obveščanja pripraviti v predsedstvu ZSSS.

Pri uredniški zasnovi manjka prav ta načelna usmeritev ZSSS, saj se prepletata pojma glasilo in časopis, ker po naši oceni glede na vsebinsko zasnovu glasilo oziroma časopis ne moreta biti v istem kontekstu.

Prepričan sem, da bo predsedstvo ZSSS na to pobudo odgovorilo oziroma ukrepalo.

Sam pa lahko pomagam dilemo razjasniti z logično igrico: **Glasilo ne more biti časopis, časopis pa je lahko glasilo!**

Gre namreč za široko pojma, da ne bi preveč premeleval o vsebinskih razlikah. Glasilo je ožje, namenjeno zgolj temu, kar pove beseda sama. Temu, kar običajno karikiramo s trobilom. Ciljni publiki pač razglaja, kar ji kani razglasiti organ, ki je glasilo ustanovil.

Časopis pa je namenjen širšemu krogu bralcev, opravlja vse funkcije, ki sem jih naštel že malo prej, in še številne druge. In če jih opravlja dobro, če ob tem spoštuje določeno usmeritev, ki jo je za povrh sprejel za svojo, je lahko hkrati čudovito, veliko bolj učinkovito glasilo te usmeritve.

Naj ponovim: Večina pravzaprav, ki sem jim imel možnost prisluhniti ali jih prebrati, je naklonjena temu širšemu pristopu.

In naj si dovolim še eno ponovitev: **H katerikoli usmeritvi se bo nagnila kocka vse bližje končne odločitve, izdelek bo treba spraviti med bralce! Vse ankete, vsi pogovori kažejo, da delavci tak časopis potrebujejo in ga želijo. In da se sindikati tega zavedajo.**

Še nekaj o polemikah

DE, št. 10, 29. 2. 1996

Ponavljam, ljubi T. Kušlan, da sem vedno pristaš smiselne polemike, ki jo seveda ne jemljem kot prekeranje za oslovo senco, temveč naj bi nečemu koristila. Najina očito ne obeta kakšne koristi, zato jo s tem končujem. Nikakor ne dvomim o Vaših žlahtnih namenih, a z načinom, kako jih utemeljujete, bi se vsaj o tem primeru res skrajno težko strinjal. Zagotovo zgodovina ni samo mrtva preteklost in mene v to ni treba prepričevati. Vi pa si očitno ne boste pustili dopovedati, da je precej bolj zapletena, kakor jo prikazujete, zato še enkrat protestiram zgolj proti razglajšanju zgodovinarjev za nekakšne plačance režima. Kajti v prejšnjem in v sedanjem režimu je (bilo) veliko ljudi, ki so prav od režima živeli veliko bolje kot npr. zgodovinarji. Vzemiva samo razne oblikovalce in propagandiste, ki režimskim ustanovam prodajajo svoje storitve za kaj masne denarce, pa se živ hudič ne spravi nanje, iz zgodovinarjev pa bi vsi radi delali cenene režimske vlačuge.

In še nekaj! O Vaših sicer castivrednih prizadevanjih kaj klavno govori poskus, da bi svoje sobesednike ali ljudi, v katere merite s svojo kritiko, tako ali drugače osebnostno diskvalificirali, istočasno pa sebi malce polaskali. V take manire sodi spraševanje moje malenkosti, če se kot bivši sekretar zgodovinske komisije CK ZKS nisem vprašal, komu je bilo sporno poročilo zgodovinarjev namenjeno. Hkrati ko skušate namigovati na mojo domnevno slabo prikrito preteklost («kot bivši član CK ZKS bi moral dobro vedeti», da je bil odhod T. Kušlana iz sindikatov 1982. leta malone sovražno dejanje, včlanitev vanj 1990. pa prav tako), dokazujete svojo nenehno površnost, na katero sem že opozoril. Ob vseh svojih političnih prejštvih moram skromno zanikati članstvo v CK-ju. Že precej let pa tudi v vseh strankah. Nemarna slovenska manira, da se ljudem očita to, kar so (bili), je dokaj navzkriž z načelom, da se sodimo po dejanjih, ne pa po statusih in besedah. Razmetavanje s svojimi junaškimi dejanji (o čemer sicer dvomim, kadar gre za odhod in/ali povratek v sindikalno organizacijo) pa prepričam okusu posameznika.

Tudi večina Vaših drugih trditev je stvar osebnega prepričanja, ki k sreči ni prepovedano. Kar pa zadeva primer škofja Rožmana, tu sva si malce bližje. A to ni edini primer, ko ta država nima jasne predstave, kam bi pravzaprav želela spadati. Po vsem sodeč, jo zmaga partizanov spravlja v večjo zadrego kot posamezni ekscesi, ki so jih povzročili oni sami ali pa (partijsko) vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja v njihovem imenu - in jo moti bolj od nediferencirane rehabilitacije povsem hudodelskih in najbrž domala nedolžnih sodelavcev fašističnih okupatorjev. Toda vse te stvari bi terjale sistematično delo in jasna načelna stališča, ne pa politično-propagandističnih pulvic.

S spoštovanjem

Martin Ivanič, Ljubljana

Obseg storitve določa višina članarine

DE št. 9, 22. 2. 1996

Ob rob nekemu razmišljanju Kolega Brane v svojem razmišljanju o sindikalni članarini v zadnji številki DE javno razmišlja o nerazumljivih zahtevah po ohranjanju dosedanje višine članarine oziroma nepristajanju predsedstva enega sindikata (GIT) na drugačen sistem delitve članarine (znotraj 0,60 odstotka).

Strinjam se s pretežno vsebino njegovega razmišljanja, vendar je njegova izjava glede našega »drugačnega razmišljanja« in s tem izkazovanja v javnosti, »da obstajamo«, le prehuda. Za naše »drugačno« razmišljanje, ki ga sicer niti najmanj ne jemljem za slabo, bi morali poseči malo nazaj v čas, ko sem prevzel funkcijo sekretarja in delo opravljal volontersko skoraj leto dni, iz preprostega razloga, ker so sredstva iz bžrane članarine zadostovala le za pokrivanje tekočih stroškov. Kljub vsemu smo preživeli krizo, uspeli sanirati naše poslovanje, začeli izvajati sprejeti program dela in brez psoebnega izkazovanja med prvimi uspešno zaključili pogajanja na področju PKP.

Nihče nas v tem času ni vprašal, kako nam gre, boste zmogli ali potrebujete pomoč. Kljub težki situaciji smo nudili finančno pomoč, kjer je bilo potrebno. Misel o znižanju določenih stroškov (strokovnih služb, najemnine...) smo hitro opustili ter si sami iskali pot za rešitev.

Ob podpori in razumevanju članstva smo premagali tudi te težave. S sklepom I. konference marca 1995 je bila v Sindikatu delavcev gostinstva in turizma Slovenije določena članarina v

višini 0,80 odstotka. Sprejet je bil tudi pogojni sklep o prehodu na 1 odstotek v letu 1996, če se bodo za to odločili tudi drugi sindikati.

Iz navedenega je razvidno, da vsaj naš sindikat nima zahteve po ohranjanju dosedanje višine članarine, ker se nam to ne bi izšlo in bi lahko zaprli vrata.

Ugotovitev kolega Braneta, da ne sprejemamo različnega načina delitve, ne drži, ker ga že izvajamo glede navišjo članarino, res pa je, da ne pristajamo na znižanje deleža, ki pripada sindikatu dejavnosti. Prav tako se ne strinjamo z ad hoc znižanjem deleža, ki pripada območnim organizacijam. Ob primeru zahteva temeljito analizo sedanje stanja oziroma simulacijo stanja v prihodnje, da se bomo izognili kasnejšim nepotrebnim zapletom ob realizaciji novega delitvenega razmerja. Vse preveč je odprtih vprašanj, ki zahtevajo odgovore. Da je naše opozorilo in pobuda umestna, dokazuje že sedanja situacija na posameznih območjih, kjer se dnevno ubadajo s finančnimi težavami. Kako bodo preživeli ob znižanju deleža članarine, ne vem. Če bo finančno pokrite območnih organizacij urejeno znotraj ZSSS, brez zahtev po dodatnih sredstvih sindikatov dejavnosti, tudi naš sindikat nima nič proti znižanju deleža članarine za območne organizacije.

Spoštovanemu kolegu predlagam naj pogleda naše konkretne pripombe, ki so bile podane na Pravilnik o finančiranju in finančno-materialnem poslovanju ZSSS, in ugotovi, zakaj naš »časni« ne. Ob kavici ali kozarcu (po želji, saj smo gostinci) pa bova ponovno ugotovljala »obstoje« našega sindikata in spregovorila o vprašanjih, ki dodatno potrjujejo našo odločitev.

Ivan Jurše

Ganljiva skrb za Litostrojo

Cela vrsta predvsem mlajših novinarjev v različnih občilih sistematično napada svobodne sindikate zaradi stavke v Litostroju, češ da ga to pelje v propad. Govorijo o političnem štrajku, za katerim naj bi seveda stala ZLSD, in dejansko pozivajo delavce naj ne nasedajo demagogom. Kar se demagogov tiče, bi jim dal gor prav čeprav pozivanje na treznost pri takšnih plačah, ki pridejo kot Pavliha, kadar pač pridejo in kakršne pridejo, ni nič drugega kot demagogija. To je pač tipična logika ora et labora. Vprašujem samo, ali bi bili ti isti novinarji tako potrpežljivi in razumevaljoči, če bi šlo zanje in za njihove plače.

Če je kdo demagog, so to tisti, ki so leta 1987 pripeljali delavce iz tega istega Litostroja pred skupščino pri 1200 markah plače in zahtevali 2000 mark, danes pa napadajo konkurenčni sindikat, ki zahteva nič drugega kot spoštovanje kolektivne pogodbe - pa še te ne v celoti, ter izplačilo lanskoletnega regresja, ki bi po SKP za gospodarstva moral biti izplačan lanskega julija. Mar so gospodje in gospodične že kdaj slišali za kolektivne pogodbe - tudi delavske, ne samo novinarske - ter kaj pomeni v Evropi nespoštovanje kolektivne pogodbe za delodajalca? Je že tako, da sita vrana lačni ne verjame. To seveda vidijo tudi po tem, da povsem mirno in brezdušno zahtevajo zaprtje Tama ali katerikoli druge tovarne, še posebno, če je ravnatelj direktor napačne barve. Po drugi strani pa imajo polno mero razumevanja za dr. Duhovnika, ki hoče dokapitalizirati Litostrojo iz neznanjih virov, in se ne vprašajo, katera tuja banka je tako neumna, da bi nekemu zaupala 22 milijonov mark brez kakršnekoli garancije. Ali ni to vsaj čudno? In kako, da se nobeden od teh novinarjev ne vpraša, ko so hkrati pripravljani pri Tami bruski po gnojšču, kakšni so dejanski motivi posojilodajcev in vlagatelja.

Kakšno moralno pravico imajo skrbniki za delavski blagor obtoževati sindikate za ludizem, ko so sami v bistveno drugačem položaju, v nekaterih virih financiranja so več kot nejasni. Pozivanje na strpnost in potrpežljivost bi imelo smisel, če bi bile tovarne še v družbeni lasti, ker bi vsaj formalno bile tudi v lasti zaposlenih - tako pa je tako početje navadna hipokrizija. Podjetja v državni lasti so se že zdavnaj spremenila v politično bojišče. To se vidi tudi po različnem tretiranju Litostroja in Tama. Zelo lepo to dokazujejo banke, ki so jih preko obrestnih mer sanirali vsi v teh podjetjih zaposleni delavci, zdaj pa jim te banke odrekajo posojila za zgon proizvodnje in izplačilo plač. Menda je tudi oslu jasno, da proizvodnja brez rednega izplačila plač in s samo zagotovljenim repromaterialom ne more dolgo teči. Še več, celo prepričan sem, da bi ravnost tisti, ki od delavcev zahtevajo vztrajanje na delovnih mestih brez plač, že zdavnaj vrgli puško v koruzo. Položnic namreč ni plačuje niti sklad za razvoj niti vlada niti Karitas, in čudeže na finančnem področju je sposoben de-

V spomin

Dr. TEODOR TOMINŠEK

V 94. letu starosti je prenehalo biti srce enega največjih slovenskih pravnikov - pokojnega sodnika dr. Teodorja Tomiškaka. V stari kraljevini Jugoslaviji je kljub pritiskom takratnega klerofašističnega režima leta 1938 obsodil takratnega upravnika Ljubljanske policije L. Hacina zaradi nezakonitega zadrževanja komunistov v zaporih. Niti takrat niti kasneje ni bil član Komunistične partije. Bil je samostojna osebnost in se zavzemal za dosledno spoštovanje zakonov.

Kot zaveden, pošten Slovenec se je takoj po italijanskonomško-madžarski okupaciji Slovenije leta 1941 priključil Osvobodilni fronti in narodnoosvobodilnemu gibanju. Deloval je v ilegali kot predsednik odbora OF v pravosodnih organih. S svojim zgledom poštenega človeka je večino tedanjih pravnikov, ki so delali na ljubljanskih sodiščih, pridobil za Osvobodilno fronto.

V partizanih je kmalu postal glavni pravni referent v Glavnem štabu NOV Slovenije. Dosledno se je zavzemal za neodvisno sodstvo. Bil je udeleženec sodnega procesa proti vojnim zločincem leta 1943 v Kočevju. V članku »Spomini sodnika«, ki ga je priti koncu leta 1995 objavil Pravosodni bilten, je med drugim zapisal: »Bil sem član tega izrednega vojaškega sodišča in kot tak lahko tudi sedaj po svoji najboljši vesti potrdim, da je proces kljub najtežjim pogojem okupacije (bližnji nemške ofenzive) potekal po temeljnih načelih demokratičnega sodstva in da niti v sodni preiskavi niti na javni obravnavi ni bil izvajani niti najmanjši pritisk na obtožence. Tudi na nas sodnike niti na tožilca niti na branilce ni bilo nobenih nezakonitih vplivov. Sodili smo res neodvisno in po svojem globokem prepričanju.«

Po osvoboditvi je bil predsednik Vrhovnega sodišča Slovenije, potem podpredsednik Vrhovnega sodišča in končno sekretar za pravosodje v LR Sloveniji. Dosledno se je zavzemal za samostojnost sodišč in se moral spopadati s sektaši v naših vrstah, ki so v tedanjih razmerah menili, da morajo sodišča služiti politiki. Bil je med prvimi, ki so pri nas po drugi svetovni vojni gradili koncept pravne in demokratične države.

Zaradi bolezni se je upokojil že v pedesetih letih. Prekmalu, saj se je s tem nehala njegova neposredna vloga v našem družbenem življenju. Tako ga srednja generacija, kaj šele mlajša, ne pozna. Menim pa, da bi bili v prid zagotavljanja resnično pravne države dolžni objaviti njegov ustvarjalni opus.

Nekaj desetletij sva bila soseda v isti stolpnici. Pogosto sva se srečevala in pogovarjala. Vedno me je impresionirala njegova vitalnost, fizična in duhovna. Še pred nekaj leti je kot zagnan planinec (njegov prednik je zarisal Tomiškovo pot na Triglav) hodil vsak teden na Katarino. V zadnjem času pa se je vsak dan vsaj dvakrat sprehodil do Tivolja. Kljub veliki starosti je spremljal vsa naša današnja politična in družbena dogajanja. Bil je objektivni opazovalec, ki ni izhajal iz strankarskih ali ideoloških opredelitev. Zelo pohvalno je se izražal o vseh pozitivnih dejanjih v samostojni Sloveniji, ne glede na to, katera stranka jih je spodbudila in izvedla. Hkrati pa je enako objektivno grajal vsa nečedna početja. Večkrat mi je rekel, da je teh preveč.

Ob vsakem srečanju, in teh je bilo kar nekaj vsak teden, me je vprašal, ali mu lahko dam v branje kakšno novo knjigo. Zadnja, ki sem mu jo dal, so bili spomini Franceta Perovška »Moja resnica«. Prebral jo je v dveh dneh, in ko mi jo je vrnil, je rekel: »Zelo dobra knjiga. Dogodke opisuje verno. Še več takšnih del bi se moralo pojaviti v naši javnosti, kajti prehojena pot je bila tako uspešna, da je mlajši rodovi ne bi smeli pozabiti.«

Jože Smole

lati samo dr. Duhovnik in agencija za sanacijo bank.

Tu ne gre za nikakršno lažno socialo, temveč za zahtevo, naj končno vlada reče bobobob, in če je položaj res tako brezupen, odpiše zavožena podjetja. Toda hkrati naj ne odpiše tudi tisočev in tisočev ljudi, kar dejansko počnejo mnogi komentatorji in tudi lažni sanatoriji!

Tugomer Kušlan

Izjava za javnost

Območni odbor Zveze družbenih borcev in udeležencev NOB občine Ajdovščina in vipava v imenu svojih 1400 članov ostro protestira proti namenu svetnikov Slovenskih krščanskih demokratov in Socialne demokratske stranke Slovenije mestnega sveta Mestne občine Ljubljana glede odstranitve in rušenja spomenika Borisa Kidriča in Edvarda Kardelja. Z veliko žalostjo ugotavljamo, da svetniki obeh strank ne poznajo zgodovine slovenskega naroda, še manj pa zgodovinskih dejstev o pomenu narodnoosvobodilnega boja, ne poznajo tudi voditeljev tega boja. Brez OF in NOV ter voditeljev Borisa Kidriča, Edvarda Kardelja in drugih ne bi bilo danes samostojne Republike Slovenije. bila bi še kraljevina Jugoslavija ali pa del Avstrije in Italije, po vsej verjetnosti pa tretjega rajha.

Zveza združenih borcev in udeležencev NOB Slovenije, Območni odbor Ajdovščina, zanj Alojz Soban

SMRT JUGOSLAVIJE

Knjiga, ki spremlja televizijsko serijo
BBC - SMRT JUGOSLAVIJE
Obseg 400 strani, format 14 x 20 cm, broširana
Naročilnica

Naroča izvodov knjige SMRT JUGOSLAVIJE po

ceni 3.900,00 SIT (5 % prometni davek je vključen v ceni)

Ime/podjetje:

Naslov:

Pošta:

Datum: Podpis:

Naročilo pošljite na naslov Colibri p. o.,

Prešernova 5, 1000 Ljubljana, faks: 386 61 22 44 54

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:

Naziv podjetja ali ustanove:

Naslov:

Podpis naročnika:

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE-glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, tel. 313-942, 132-61-92, faks 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, tel. 131-61-63, 313-942 • Novinarji: 13-16-163 • Časopis urejajo: Marija Frančičkin (Zivljenjska razpoložljiva), Ivo Kuljaj (Flavbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikalni), Boris Rugej (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovalca in računalniški prelom), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313-942, 132-61-92 • Naročilnica: 321-255 • Marketing: 321-255, 133-52-55 • Posamezna številka stane 290 SIT • Ziro račun: 5001-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omejc, Dušan Semolič, Ciril Urek, Mira Videčnik.

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

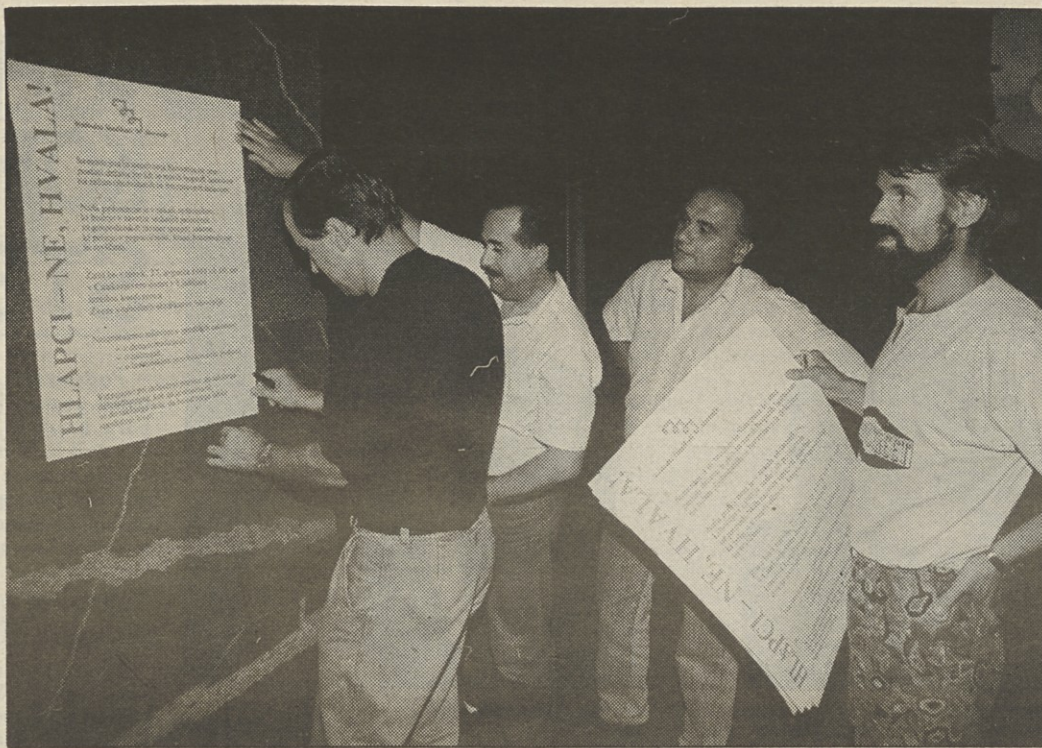
SINDIKALNA NAČELA IN PRIORITETE**Načela**

Sindikati so nastali zaradi potreb delavcev za izboljšanje njihovih pravic z organiziranim kolektivnim pogajanjem in solidarnim bojem. Pravica do združevanja, pravica do stavke in pravica do avtonomnega kolektivnega pogajanja tvorijo podlago za naše cilje.

Sindikalo gibanje se je zaradi tega vedno predano borilo za pridobivanje, izboljševanje in varstvo človekovih pravic in svoboščin ter sindikalnih pravic. V vsej zgodovini so bili na čelu tega boja kovinarski sindikati in IMF.

Položaj delavcev se je v nekaterih predelih sveta znatno izboljšal, v mnogih državah, posebej še v državah v razvoju pa kršijo še osnovne človekove pravice. Tudi v industrijsko razvitih državah, v katerih so človekove pravice sicer spoštovane, obstaja nevarnost za nekatere delavske pravice, kot je na primer pravica do kolektivnega pogajanja, in za socialne in ekonomske pridobitve, ki so jih izbojevali sindikati.

Stališče IMF je, da so človekove pravice in svoboščine osnova za funkcioniranje sindikatov. IMF se zato ne le zavzema za sindikalne pravice in priborjene ekonomske dosežke, marveč se z enako močjo zavzema tudi za spoštovanje človekovih pravic, ki so osnova

ČLOVEKOVE PRAVICE TEMELJ ZA SINDIKALNE PRAVICE

za sindikalne pravice. Naše aktivnosti so usmerjene v nudenje pomoči tistim organizacijam in ljudem, katerih osnovne pravice in dosežki so zanikani ali ogroženi.

Prioritete

V vse bolj soodvisnem svetu tako pozitiven kot negativen razvoj dogodkov v eni državi ali regiji vpliva na razmere v drugih državah ali regijah. Zato je za IMF velikega pomena, da pridobi znaten vpliv na razvoj dogodkov v različnih državah, regijah ali podjetjih.

Prioritete je treba postaviti v skladu s problemi regije ali države, kjer obstajajo potrebe.

V državah v razvoju mora biti dana največja prioriteta aktivnostim za priznavanje osnovnih človekovih pravic in iskanju načinov in sredstev za pridobitev sindikalnih pravic, s katerimi bi dosegli tudi širše spoštovanje osnovnih človekovih pravic.

V industrijsko razvitih državah pa je treba nadaljevati delo za popolno priznavanje človekovih pravic ter večjo prioriteto dati obrambi sindikalnih pravic, kot je pravica do kolektivnega pogajanja, in socialnih in ekonomskih dosežkov.

OBLIKOVANJE NOVEGA AKCIJSKEGA PROGRAMA ZA DELAVSKE PRAVICE

Da bi lahko zastavili učinkovite in ustrezne akcije, je treba razlikovati pristope k reševanju vprašanja človekovih pravic, sindikalnih pravic in socialnih dosežkov.

Iz istega razloga je treba razlikovati pristope med državami, kjer so kršene osnovne človekove pravice, in državami, kjer so osnovne človekove pravice spoštovane, sindikalne pravice in socialni dosežki pa so ali ogroženi ali slabijo.

IMF bo, da bi preusmeril ta razvoj dogodkov, z vso svojo predanostjo skupaj s pridruženimi člani dajal

potpore in deloval na področjih, ki jih navajamo v nadaljevanju:

Zahtevki in akcije v zvezi z mednarodnimi institucijami in mednarodnimi sporazumi/pogodbami

Povezovanje mednarodnih delavskih pravic z multilateralnim trgovinskim sporazumom

Obstaja veliko mednarodnih pogodb o človekovih pravicah in svoboščinah ter delavskih pravicah, vključno s številnimi konvencijami Mednarodne organizacije dela. Vendar se te konvencije velikokrat ne spoštujejo. V vse bolj soodvisnem svetu bi nespoštovanje osnovnih delavskih pravic lahko pripeljalo do trgovinskih napetosti med narodi. Zato je potrebno sprejeti mednarodno sprejemljivo pošteno pravilo igre, ki bi lahko pripeljalo do dvojnega cilja odpiranja trgovinskega sistema – do ekonomske rasti in spoštovanja človekovih pravic na delovnih mestih.

V zvezi s tem se IMF zdi zelo pomembno povezati izpolnjevanje mednarodnih delovnih standardov, ki so navedeni v konvencijah Mednarodne organizacije dela, z multilateralnim trgovinskim sporazumom Svetovne trgovinske organizacije.

Ključni standardi Mednarodne organizacije dela, katerih cilj je preprečevanje zatiranja, izkoriščanja in diskriminacije, so: št. 87 in 98 v zvezi s svobodo združevanja, pravico do organiziranja in kolektivnega pogajanja; št. 29 in 105 v zvezi z odpravo prisilnega dela; št. 100 in 111 v zvezi s preprečevanjem diskriminacije in zaposlovanja ter v zvezi z enakim plačilom za enako delo; št. 138 v zvezi z minimalno zahtevano starostno mejo za zaposlitev (otročka delovna sila)

Socialni člen

IMF zahteva vključitev člena, ki bi od držav članic Svetovne trgovinske organizacije zahteval spoš-

tovanje minimalnih delovnih standardov, kot so navedeni v sedmih konvencijah Mednarodne organizacije dela.

Ker imajo regijski trgovinski sporazumi, kot so NAFTA, APEC, ASEAN, ANDEAN PACT in MERCOSUR, vedno večjo vlogo, bi moral biti socialni člen vključen tudi v te sporazume.

Zdi se nam tudi, da bi se morale mednarodne finančne institucije, kot sta mednarodni denarni sklad in svetovna banka, držati podobnega načela.

Delo z Mednarodno organizacijo dela

Konvencije Mednarodne organizacije dela ostajajo še naprej temeljni kamni za delavske pravice. IMF še naprej tesno sodeluje z Mednarodno organizacijo dela pri podpiranju in obrambi pravic delavcev na njihovih delovnih mestih.

Uporaba posplošenega sistema prednosti

IMF in pridruženi člani bodo iskali možnosti za uporabi posplošenega sistema prednosti (GSP), ki trgovinske privilegije za države v razvoju veže na delovne standarde in ga uporabljajo Evropska unija in Združene države Amerike

Zahtevki in akcije v zvezi z multinacionalkami

Pravilnik o obnašanju

Osnovanje pravilnika o obnašanju, v katerem so navedeni minimalni standardi za delovne kovinarskih multinacionalk, bi lahko bila učinkovita strategija. Članice IMF bi poskušale vključiti minimalne delovne standarde za delovanje multinacionalnih podjetij v kolektivno pogajanje ali pa bi začele diskusijo o tem z ustreznimi mehanizmi za upravljanje delovne sile. Standardi, razloženi v socialnem členu, bi bili najprimernejši.

IMF bo skušal podpisati sporazum o pravilniku o obnašanju z multinacionalnimi podjetji, za katere vodi svetovni svet podjetij (IMF World Company Council). (Zdaj deluje 25 svetovnih svetov podjetij, in to v podjetjih: General Motors/Saab, Ford, Volkswagen, Renault, Volvo, Fiat, Toyota, Nissan, Honda, Mitsubishi, Mazda, Daimler Benz in Chrysler v avtomobilski industriji; General Electric, Asea-Brown Boveri, Matsushita, Siemens, Alcatel, Electrolux, Xerox, IBM in Thomson Consumer Electronics v električni in elektronski industriji; SKF, Alfa Laval in Caterpillar v strojni industriji.)

IMF še naprej sodeluje z EMF, s katerim si skupaj prizadeva ustanoviti Evropski delavski svet za podjetja, ki delujejo v Evropski uniji. Ta oblika sodelovanja je še posebej pomembna, kadar si IMF prizadeva doseči sporazum za pravilnik o obnašanju kovinarskih multinacionalk, ki imajo sedež v Evropi.

Delo s posameznimi regijami ali državami

Enako pomembno kot usmerjanje aktivnosti v ciljna podjetja je usmeriti IMF-ove vire v tiste države, v katerih so delavske pravice resno kršene. Določitev ustreznega časa za akcijo bo prispevala k boljšim rezultatom.

Razvoj sindikalnega dela

Razvoj sindikalnega dela bo zajemal:

- iniciative na državni ravni,
- bilateralne, regionalne in mednarodne iniciative,
- IMF in regionalne podružnice,
- IMV-ove regionalne strukture za aktivnosti,
- sodelovanje z ICFTU, ITS-ovimi in regionalnimi sindikalnimi organizacijami,
- akcije z oblikovanjem zvez.

Gradivo Mednarodne zveze kovinarjev je za objavo pripravil SKEI

Anton Rop, novi minister za delo, se je ta teden pogovarjal s širšim vodstvom Svobodnih sindikatov. Največ so govorili o nastajajočem socialnem sporazumu, še posebej pa o letošnji plačni politiki. Dosedanje delo pri oblikovanju sporazuma je minister ocenil za pozitivno. Menil je, da se je mogoče pogovarjati o številnih predlogih Svobodnih sindikatov, protokol o sodelovanju med inšpekcijo dela in ZSSS pa bi kar odkupil. Zakon o prevzemih, ki je pripravljen za drugo branje v državnem zboru, bo po Ropovem mnenju prvi korak k zaščiti delavskega delničarstva. S predstavniki ZSSS je Anton Rop na svojih prejšnjih položajih dobro sodeloval, želi, da bi tako ostalo tudi sedaj, ko je prevzel ministrstvo za delo. Predloge ZSSS za izboljšanje dela ekonomsko-socialnega sveta in rešitev nekaterih lastninskih polomij, pa si je le zabeležil.

Anton Rop, novi minister za delo, upa, da bo z aktivisti ZSSS še naprej dobro sodeloval.

MINISTER BI KUPOVAL PRI SVOBODNIH SINDIKATIH

Omejevanje svobodne volje na plačnem področju je po Ropovem mnenju potrebno zaradi monopolnih in oligopolnih podjetij, eno od njih je Telekom. Čeprav ni velike nevarnosti za pritirano delitev, je potreben vsaj en instrument zadrževanja plač. Minister upa, da vladi ne bo treba intervenirati z zakonom. Za sklenitev socialnega sporazuma je po ministrovem mnenju potrebna kooperativnost sindikatov.

Najnižje plače naj bi uredili z zakonom, naprimer zakonom o izvajanju socialnega sporazuma. Nov zakon o minimalnih plačah pa bo težko sprejeti, ker je v proceduri že zakon, ki ga je vložil poslanec Ivo Hvalica.

Samopostrežbe ne sme biti

Višino najnižje plače, sindikati predlagajo 55.000, vladini pogajalci pa nekaj več kot 48.000, bo še treba uskladiti. Nevarnost samopostrežne delitve po individualnih pogodbah, na katero je opozoril Dušan Semolič, bi po ministrovem mnenju morali zmanjšati z dograditvijo preohlapne opredelitve v predlogu socialnega sporazuma. Gregor Miklič pa je dodal, da se je lani po omejitvi najvišjih plač ustavila rast vseh plač.

Albert Vodovnik je ministra opozoril, naj vlada ne vsiljuje socialnega sporazuma, ki bi zamenjal zakone, poznane iz bivše Jugoslavije. Skei se pogaja za novo kolektivno pogodbo in ne želi, da bi podpis le-te onemogočil administrativni socialni sporazum ali tarifna priloga splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Gregor Miklič je kritiziral delodajalce, češ da nikomur ne odgovarjajo za kršitve delovne zakonodaje in kolektivnih pogodb. Delodajalcem nihče nič ne more, je menil.

Inšpektorje za delo bo ministvo na novo oprémilo, službo bodo skušali tudi kadrovske okrepi. Nobena inšpekcija pa po Ropovem mnenju ne more opraviti tega, kar bi morali delodajalci. Albert Vodovnik je predlagal legalizacijo zunanjih sindikalnih pooblaščenec, ki bi nadzirali delovne razmere in delovnopravno zaščito zaposlenih. Sandi Bartol je dodal, da so se z namestnico glavnega republiškega inšpektorja za delo že dogovorili za podpis posebnega protokola o medsebojnem sodelovanju. To idejo bi kar odkupil, je dejal Anton Rop, le razširil bi jo na vse sindikate. Za uresničitev Vodovnikovega predloga pa bi po njegovem mnenju potrebovali pravno podlago. Nekaj takega je sicer zapisano v splošni kolektivni pogodbi in še nekaterih pogodbah, vendar vseeno manjka zakon o kolektivnih pogodbah. V zvezi z delovno inšpekcijo je bilo še več predlogov. Omenimo le predlog Ivana Juršeta, naj inšpektorji dobijo pravico razveljaviti posamez-

ne odločbe ali druge akte o pravicah zaposlenih.

Delavci delničarji so le glasovalni stroj

Zakon o prevzemih je po Ropovih besedah pripravljen za drugo branje. Njegova dopolnjena vsebina je korak k uveljavitvi delavskega delničarstva. Nove določbe bodo podjetjem omogočile ustanavljanje trustov, prek katerih bodo notranji lastniki lahko zaščitili sami sebe. Trusti bodo lahko omejili promet z delnicami, zlasti pa nakupe tretjih oseb. V Bruslju je vlada dobila celo soglasje za omejitev nakupa velikih podjetij, ki velja za tujce. Podrobneje pa bodo to problematiko uredili ustanovitelji trustov v statutih. Rop meni, da je v zvezi z delav-

skim delničarstvom odprto vprašanje davčnih olajšav. Z njimi bo moralo soglašati vsaj še finančno ministrstvo. Zelo je bil kritičen do sedanjih oblik notranjega lastništva v naši državi. Menedžerji delavce delničarje zlorabljajo kot glasovalni stroj za »žeganje« njihove poslovne politike, je menil. Kritičen je tudi do skladov, po njegovem mnenju so zelo ubogi. Razmere na tem področju bo popravila šele sodna praksa in spremembe sistemske zakonodaje.

Idejo Gregorja Mikliča o oblikovanju posebnih svetov pri območnih enotah zavoda za zaposlovanje, minister Rop ocenjuje kot možen prispevek k izboljšanju dela zavoda. O tem je z direktorjem zavoda že govoril.

Doro Hvalica je ministra vprašal, zakaj so prek posrednikov dobili obvestilo, da mora kolektivno pogodbo, ki so jo parafirali z ministrstvom za kulturo, po novem odobriti še vladna pogajalska skupina. Rop je povedal, da so se tako odločili zaradi opozoril, da pogajalci z resornih ministrstev niso dovolj upoštevali proračunskih omejitev, kar naj bi veljalo prav za kolektivno pogodbo za kulturo in pogodbo za izobraževanje. Vladna pogajalska skupina bo zato morala odobriti vse rezultate pogajanj med posameznimi ministrstvi in sindikati.

Dušan Semolič je pogovor sklenil z ugotovitvijo, da je z njim storjen korak k vzpostavljanju pravih delovnih odnosov med obema stranema.

Franček Kavčič

Komisija za sindikalna priznanja Sveta ZSSS objavlja, skladno z določbo 8. člena Pravilnika o podeljevanju odličja Zveze svobodnih sindikatov Slovenije,

RAZPIS za podelitev "Plakete svobodnih sindikatov Slovenije" /v nadaljevanju: plakete/ za leto 1996.

1. Plaketo lahko prejmejo sindikati, ki so člani Zveze, njihove oblike organiziranja in posamezni člani ter območne organizacije ZSSS, lahko pa tudi druge organizacije in njihovi predstavniki.
2. Pri izbiri kandidatov za dodelitev plakete bo komisija kot predlagatelj teh odličij ZSSS upoštevala kriterije, ki jih določa 7. člen pravilnika. Po teh določitih se plaketa podeljuje za posebne dosežke predvsem na naslednjih področjih delovanja:
 - varovanja in izboljšanja ekonomskega, gmotnega in socialnega položaja članov,
 - uveljavljanja zahtev sindikata v organih lokalne samouprave in institucijah na državni ravni,
 - razvoja in krepitev samostojnosti ter učinkovitosti sindikata na posameznih ravneh organiziranosti,
 - popularizacije in razvoja določene dejavnosti v ZSSS,
 - kreativnega dela na področju medsindikalnega sodelovanja,
 - za večletno delo in pomemben prispevek v organih in organizacijah ZSSS pri uresničevanju interesov članov in pri uveljavljanju ter razvoju sindikata,
 - učinkovite zaščite in uveljavljanja temeljnih človekovih pravic članov,
 - pomembnega prispevka k zdravemu in humanemu delovnemu okolju.
3. Upravičeni predlagatelji za podelitev plakete so, po določitih 9. člena pravilnika, sindikati podjetij, družb, zavodov in ustanov, sindikati dejavnosti Slovenije, območne organizacije ZSSS ter druge interesne oblike sindikalne organiziranosti in organi ZSSS. Predlogi morajo vsebovati pisno obrazložitev.
4. Plakete bo podelil predsednik ZSSS na seji Sveta ZSSS ali ob drugi javni svečani priložnosti.
5. Predloge za plaketo morajo upravičeni predlagatelji iz 3. točke tega razpisa poslati komisiji najkasneje do 6. aprila 1996 na naslov: ZVEZA SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE, Komisija za sindikalna priznanja, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana.

PRESEDNIK KOMISIJE
Ciril UREK

STAVKOVNI VAL KOT PREDHODNIK STEČAJEV

Po delavcih Litostroja, Tama in Zlatarne Celje, ki so stavkali prejšnji teden, so ustavili delo še zaposleni v Tekstilni tovarni Tabor iz Maribora, Kroju iz Vuzenice, Čibu iz Bovca, Bohorju iz Mestinj, Hidromontaži iz Maribora. Že iz tega spiska, ki verjetno ni popoln, vidimo, da kriza še naprej najbolj pesti kovinarje in tekstilce. Stavke zaposlenim pomagajo le začasno, praviloma se ponavljajo, za njimi prihajajo stečaj, likvidacije in množična odpustanja. Kar brez delavskih protestov pa bo menda likvidirana Dekorativna iz Ljubljane.

Tekstilna tovarna Tabor iz Maribora

Okoli 420 delavcev Tekstilne tovarne Tabor v Mariboru, v kateri so pred nekaj meseci izvedli prisilno poravnavo, je konec preteklega tedna začelo stavkati. Zadnji dan februarja so zahtevali izplačilo januarskih plač, ki bi jih morali prejeti že do 19. februarja. Zahtevali so tudi razrešitev štirih vodilnih v podjetju, ki po mnenju delavcev svojega dela ne opravljajo dobro. Gre za Romana Grobelška, Viktorja Cehnerja, Ota Blaznika in Marijo Božnik. Na začetku stavke so delavci izrazili odločenost, da bodo stavkali, dokler ne bodo urešene vse stavkovne zahteve.

Čeprav so delavci v Tekstilni tovarni Tabor že navajeni zamud pri izplačilu plač, so se po besedah predsednika Sindikata delavcev v tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji Avgusta Zmavca tokrat odločili za stavko, ker jih je strah, da bodo plače čedalje bolj zamujale. V primeru stečaja, ki še vedno kot Demoklejev meč visi nad tovarno, bi se namreč lahko za neizplačane plače delavci obrisali pod nosom.

Vodstvo podjetja si je prizadevalo najeti bančne kredite za izplačilo plač, vendar banke Tekstilne tovarne Tabor brez jamstva države niso bile pripravljene kreditirati. Zaradi pomanjkanja likvidnih sredstev je direktorica mag. Zdenka Marčič ponudila vsem delavcem 30 tisoč tolarjev akontacije za januarsko plačo, vendar so stavkajoči ponudbo odklonili. Vodstvo podjetja je delavcem pojasnjevalo, češ da tovarna nima dovolj likvidnih sredstev, ker nekateri kupci kasnijo s plačilom. Že v času stavke pa je eden od največjih kupcev trditve vodstva demantiral in hkrati napovedal reklamacijo za del prevzetih tkanin zaradi neustrezne kakovosti. To je delavce še dodatno razburilo.

Nato je vodstvo podjetja stavkajočim ponudilo izplačilo akontacije plače v višini 50 tisoč tolarjev. Tisti delavci, ki imajo manjše plače, bi seveda dobili akontacijo samo v višini svoje plače. Stavkajoči bi bili sicer veseli, če bi prejeli akontacijo plače, vendar pa so ponudbo vodstva zavrnili, ker je bila pogojena s takojšnjo prekinitevjo stavke. Delavci so se namreč bali, da bo vodstvo na svoje obljube pozabilo, kakor hitro bodo ponovno začeli delati. Očitno delavci Tekstilne tovarne Tabor vodstvu podjetja bore malo zaupajo.

V ponedeljek sta upravni odbor in skupščina podjetja javnosti sporočila, da je direktorica mag. Zdenka Marčič ponudila odstop, vendar ga omenjena organa nista sprejela. Zahtevo za razrešitev štirih vodilnih delavcev pa bo direktorica v naslednjih dneh proučila. V sporočilu za javnost so člani upravnega odbora in skupščine tudi sporočili, da izpad proizvodnje povzroča nenadomestljivo zamudo pri dobavi blaga, kar pomeni velik dodaten strošek. "Pri tem prihaja do zamika predvidenih prilivov in tako tudi do zamika predvidenih izplačil plač."

V torek dopoldne so se na zahtevo stavkajočih sestali člani upravnega odbora in skupščine podjetja ter stavkovnega odbora. Po besedah članice stavkovnega odbora Monike Filer so na tem sestanku sprejeli sklep, s katerim so direktorici mag. Zdenki Marčič naložili, naj delavcem še istega dne do 14. ure brezpogojno in v celoti izplača plače. Stavkovni odbor se je takoj zatem odločil stavko začasno prekiniti. Tako so stroje v Tekstilni tovarni Tabor v sredo ponovno zagnali. Če se bo pri izplačilu plač začelo zopet kaj zapletati, pa bodo delavci prekinitevjo stavke nadaljevali.

V naslednjih dneh bodo predstavniki stavkovnega odbora in vodstva podjetja nadaljevali pogajanja o uresnitvi drugih stavkovnih zahtev. Delavci Tekstilne Tovarne Tabor so

med njenimi največjimi upniki. Drugim upnikom pa so ob pomoči Metke Rokсандić iz območne organizacije ZSSS za Podravje predlagali sestanek, na katerem se bodo skušali dogovoriti o zaščiti svojih interesov.

Čib Bovec

Kot nam je povedala Zlatka Šulin, predsednica sindikata in stavkovnega odbora podjetja Čib iz Bovca, so delavci v torek dobili zahtevane plače in nehali stavkati. Izplačilo je omogočil eden od italijanskih kupcev, ki je naročeno blago plačal vnaprej. V podjetju je zaposleno 140 delavcev, kar dvajset pa jih čaka na delo. Zaposleni se bojijo, da bo tovarna morala kmalu zapreti vrata. Če se bo to zgodilo, bo to eden prvih stečajev bovških podjetij, katerih večinski lastniki so zaposleni.

Kroj Vuzenica

Stavkajoče delavke Kroja iz Vuzenice so med pogajanja z direktorjem glasovale za stečaj, ker niso verjele njegovim sanacijskim obljubam. Z dovolj jih ni niti pomoč, ki jim jo je obljubil minister Metod Dragonja. Kot nam je povedal Marjan Barl, sekretar območne organizacije ZSSS za Koroško, je stavkajoče o tej rešitvi prepračil Miroslav Garb, sekretar KNSS-Neodvisnosti v ravenski železarni. V podjetju je ob Svobodnem sindikatu deloval še ta konkurenčni sindikat, kateremu je Garb prisrčno na pomoč, čeprav zanjo ni imel nobene pooblastila. Po stečaju Okusa iz Radelj in Mikoma iz Misljinje je Kroj že tretji na tem območju. Vsem trem je skupno nezaupanje v poslovodstvo, zaradi česar so zaposleni sami iskali rešitev v stečaju in pravicah, ki jih daje zavod za zaposlovanje.

Bohor Mestinje

Stavkajoči v Zlatarni Celje so dobili zahtevane plače. Skei je stavko prekinil tudi zaradi odločitve upnikov o nadaljevanju sanacije. Zelo negotova pa je usoda zaposlenih v Bohorju iz Mestinj, ki so stavko prekinili, čeprav poslovodstvu ne zaupajo in je pred njimi zelo negotova prihodnost. Direktor namreč napoveduje, da bo moral od 370 zaposlenih odpustiti skoraj polovico. Zaposleni v Bohorju so tako kot delavke Čiba večinski lastnik podjetja, ki je zelo zadolženo. Čeprav so stavkajoči že predlagali stečaj, se bo morala o njem izreči še skupščina delničarjev.

Hidromontaža Maribor

Delavci mariborske Hidromontaže so v sredo dopoldne izvedli enourno opozorilno stavko na delovnih mestih. Zahtevajo izplačilo decembrskih in januarskih plač za delo v Sloveniji ter oktobrskih, novembrskih, decembrskih in januarskih plač za delo v tujini.

Predsednik stalnega stavkovnega odbora v podjetju EM Hidromontaža Anton Bratuša pravi, da bi se ob opozorilni stavki delavcev Hidromontaže morali zamisliti tudi vsi, ki so v Sloveniji odgovorni za gospodarski razvoj. "Včasih je bila Hidromontaža po velikosti in uspešnosti na 10. mestu v nekdanji Jugoslaviji in na 200. mestu na svetu, sedaj pa že štiri mesece ne more izplačati niti plač svojim delavcem, ki delajo na gradbiščih v tujini," pravi Bratuša. "Ali bo slovenska država res mirno gledala, kako propada še eno nekoč uspešno mariborsko podjetje, ki si je s svojim delom ustvarilo renome po vsem svetu in ki zna tudi delati?"

Na plakat ob opozorilni stavki so delavci Hidromontaže napisali tudi to parolo: "Poslanci - ali bo brez nas še vedno toliko vas?!"

Če delavci kljub opozorilni stavki ne bodo dobili neizplačanih plač, bodo v Hidromontaži organizirali splošno stavko.

Tomaž Kšela, Franček Kavčič

ŠE ŠTIRI TEDNE DO NOVEGA ZAKONA O PLAČAH?

Neuradne informacije iz pogajalske skupine, ki je bila zadolžena za pravo socialnega sporazuma za letošnje leto, kažejo na velika nesoglasja o letošnji plačni politiki. Vlada je verjetno na željo finančnega ministra naročila pripravo zakona, ki bo urejal višino dovoljene plačne mase. Partnerji so zelo vsaksebi tudi pri določanju najnižje plače in regresa za letni dopust. Pogajanja so se krepko zataknila, pravijo dobro obveščeni.

Na zadnji seji ekonomsko-socialnega sveta se je vladna strokovna služba obvezala, da bo na podlagi predlogov socialnih partnerjev pripravila nov enoten predlog socialnega sporazuma. Strokovna služba je takšen predlog že pripravila,

vendar je prva razprava v pogajalski skupini pokazala, da o številnih vprašanih partnerji ne morejo najti skupnega jezika. Neusklajeno je celotno poglavje o plačah v gospodarstvu. Medtem ko ZSSS vztraja pri upoštevanju kolektivnih po-

godov dejavnosti, bi vlada rada plače uravnavala na podlagi povprečnih plač, izplačanih v prvih treh mesecih letošnjega leta. Po njenem predlogu bi bile aprilske plače enake povprečju plač v prvih treh mesecih. V naslednjih mesecih bi se plače lahko povečevale le za osemdeset odstotkov rasti drobno-prodajnih cen, vendar šele po podatkih za obdobje april-junij. Vsa podjetja, ki so v lanskem letu poslovala z izgubo, bi lahko plače povečala le, če bi prej dosegla pozitivne rezultate, večjega od lanske-

letne izgube. Zamrznjene plače bi imela tudi podjetja, ki so v lanskem letu dobila kakršno koli finančno podporo.

Na podlagi pozitivnega poslovnega rezultata bi podjetja lahko izplačala še eno povprečno plačo, vendar ta ne bi smela biti večja od četrte doseženega pozitivnega izida. Polovico tega izplačila bi podjetja lahko izplačala do konca letošnjega leta, drugo polovico pa pred zaključnim računom za letošnje leto. Plače po individualnih pogodbah bi po vladinem predlogu po-

djetja obračunavala ločeno od plač po kolektivnih pogodbah. Sindikalni zaupniki bi imeli pravico vpogleda v gibanje plač po individualnih pogodbah. Partnerji so soglasni tudi o ohranjanju sedanjih razmerij med najvišjimi in najnižjimi plačami.

Kot smo zapisali že v uvodu, ZSSS vztraja, naj plače uravnavajo le kolektivne pogodbe dejavnosti. KNSS-Neodvisnost pa bi v socialni sporazum rada zapisala le najnižje in najvišje plače v neolastnjenih podjetjih.

Neusklajeni so tudi pogledi na najnižje plače, saj ZSSS zagovarja 55.000 tolarjev, KNSS-Neodvisnost pa polovico povprečne plače v gospodarstvu, to je 500 tolarjev več kot ZSSS. Partnerji so zaenkrat soglasni le o tem, da se najnižje plače uredijo z zakonom. Do sprejetja zakona pa bi po vladinem predlogu najnižje plače lahko znašale le 47.147 tolarjev, k čemur bi izplačevalci lahko prišli še osemdeset odstotkov rasti drobno-prodajnih cen v letošnjem prvem trimesečju.

Regres za letošnji letni dopust naj bi se izplačeval enako kot v lanskem letu in na podlagi kolektivnih pogodb dejavnosti. Tako sindikati kot predstavniki delodajalcev vztrajajo pri poenotenju stroškov za potovanja in prehrano med delom za vse zaposlene v naši državi. ZSSS vztraja tudi pri poenotenju regresa za letni dopust. Zaenkrat kaže, da bo vlada pristala na izenačitev potnih stroškov in regresa za prehrano med delom, za izenačitev regresa za letni dopust – v negospodarstvu je namreč precej nižji – pa menda nima dovolj denarja.

ZSSS zahteva od vlade, naj se obveže za pripravo zakona o plačah javnih uslužbencev. Do sprejetja tega zakona pa bi se plače zaposlenih v negospodarstvu urejale s kolek-

tivnimi pogodbami in veljavnim zakonom o razmerjih plač.

Poglavje o zaposlovanju je usklajeno in naj bi bilo urejeno še s posebnim separatom. Vsi partnerji naj bi skrbeli za izboljšanje zaposlitvenih možnosti. Vlada naj bi sprejela ukrepe ekonomske politike, ki bi spodbujali zaposlovanje. Več denarja za nova delovna mesta bi dobili tudi s prerazporejanjem proračunskega denarja. Ker ima zaposlovanje na črno negativne posledice na socialni položaj zaposlenih, ga bodo partnerji preprečevali z okrepljenimi inšpekcijskim nadzorom.

V šestih mesecih po sklenitvi socialnega sporazuma bo vlada pripravila strategijo industrijske politike.

V predlogu socialnega sporazuma je tudi ideja o zakonski ureditvi položaja in delovanja ekonomsko-socialnega sveta. Ker je ta organ nastal na podlagi lanskoletnega sporazuma, je takšna rešitev mogoče zadošča podlaga za izboljšanje njegovega delovanja.

Praznina na plačnem področju bo nastala šele konec marca, ko poteče veljavnost lanskoletnega dogovora o plačah. Partnerji imajo torej še nekaj časa, da se dogovorijo o socialnem sporazumu, ki naj bi letos urejal tudi plačno področje. Če sporazuma ne bo, bo vlada prisiljena intervenirati.

Zakon o plačah, tudi če ne bo slabši od predlogov, ki jih ponujajo vladni pogajalci, bo verjetno povzročil vse tiste probleme, ki se jim sindikati morajo izogniti, če ne želijo pljuvati v lastno skledo. Gre za zamrznitev ali vsaj administriranje, ki objektivno ne priznava kolektivnega dogovarjanja, s tem pa sindikatom jemlje najmočnejše orožje.

Franček Kavčič

V KVIKU SO ODPUSTILI TRAJNO PRESEŽNE DELAVCE

Trgovsko podjetje Kvik iz Maribora je pred dnevi poslalo na čakanje 52 delavcev, ki so jih opredelili za trajno presežne. Že lani so v tem podjetju odpustili 68 trajno presežnih delavcev.

Po besedah direktorja Štefana Jambrošiča so si v Kviku prizadevali pri trajno presežnih delavcih uporabljati zlasti takoimenovane mehke metode. Tako so večjemu številu delavcev dokupili delovna leta in jim omogočili predčasno upokožitev, nekaterim pa so pomagali tudi pri iskanju nove zaposlitve in samozaposlovanju. Vsi trajno presežni delavci, ki so jih odpustili lani, so imeli šestmesečni odpovedni rok, izkoristili so letni dopust, prejeli so regres, prav tako pa je Kvik vsem izplačal odpravnino v skladu z zakonom. Presežni delavci so 90 odstotkov odpravnine dobili v gotovini, preostanek pa v bonih. Po zagotovilih direktorja bodo tudi letos trajno presežni delavci v Kviku deležni vseh pravic, ki jim jih daje zakon.

Gospodarska in socialna kriza, ki že nekaj let z nezmanjšano močjo pretresa Maribor, se kaže tudi pri poslovanju trgovskih podjetij. V mestu in podravski regiji je skupno že več kot 32 tisoč brezposelnih, plače zaposlenih pa so v povprečju za deset odstotkov manjše od republiškega povprečja. Zato je tudi kupna moč prebivalcev na Štajerskem manjša kot v nekaterih drugih regijah. To še posebej občutijo v Kviku, saj imajo vse trgovine na območju mestne občine, niti ene zunaj Maribora.

S specializacijo trgovin do boljših poslovnih rezultatov

Trgovsko podjetje Kvik se v recesiji skuša rešiti s specializacijo

trgovin. Odločitev o tem so sprejeli pred dvema letoma, ko so podjetje pestile največje težave. Po besedah direktorja Jambrošiča, ki je takrat poprijel za krmilo podjetja, so 90 odstotkov načrtov že uresničili. Kvik ima danes tri veleblagovnice in 21 specializiranih trgovin, 15 klasičnih trgovin pa so opustili.

"Naše podjetje posluje danes na 6.000 kvadratnih metrih prodajnih površin, 2.200 kvadratnih metrov poslovnih prostorov imamo v najemu - polovico od tega nam daje v najem občina, polovico pa privatni lastniki," pojasnjuje direktor. "Precej problemov smo imeli tudi zaradi denacionalizacije. Ravno pred dnevi smo bivšim lastnikom vrnili več kot tisoč kvadratnih metrov prodajnih površin. Za ta korak smo se odločili tudi zaradi višine najemnine. Prodajni program smo prenesli v drugi del naše blagovnice, vendar pa smo morali za to precej investirati."

Kvik pa namerava dati v najem tudi lastne prostore. "Naša blagovnica v Gosposki ulici ima okoli 3.000 kvadratnih metrov prodajnih površin. Okoli 1.300 kvadratnih metrov nameravamo dati v najem. Na eni strani bomo s komplementarno ponudbo dosotirali prodajni program v blagovnici, hkrati pa bomo z najemnino pokrivali del stroškov, ki jih imamo sami z najemom lokalov na za nas zanimivih lokacijah."

Večja produktivnost dela

Kljub vsem težavam se poslovni rezultati v Kviku postopno izboljšujejo. Lani se je število zaposlenih v njem zmanjšalo za 11 odstotkov, površino prodajnih prostorov pa so je zmanjšali za 30 od-

stotkov, realizacija pa se je v primerjavi s predlanskim letom zmanjšala za 9 odstotkov. Zato se je dohodek na zaposlenega povečal za 6 odstotkov, dohodek na kvadratni meter prodajnih prostorov pa za 7 odstotkov. Zaloge so zmanjšali za 24 odstotkov, kvocient obračanja kapitala pa povečali za 18 odstotkov. "Če bo vse po sreči, bo sanacija Kvika končana do sredine tega leta, ko bo podjetje začelo poslovati tudi brez izgube."

Kljub vsem prizadevanjem, da bi izboljšali poslovne rezultate, bodo v Kviku še morali odpustiti trajno presežne delavce. Sedaj je v njem zaposlenih 333 delavcev, ob koncu leta pa naj bi jih bilo 282. Takrat bo razmerje zaposlenih v upravi in operativi ena proti sedem.

Plače so v Kviku skladne s podjetniško kolektivno pogodbo. Z dnega pol leta so po sanacijskem načrtu in v okviru, ki ga podjetniška kolektivna pogodba dovoljuje, za 5 odstotkov zmanjšane. "Naša podjetniška kolektivna pogodba je za zaposlene ugodnejša kot panožna, saj so kljub 5-odstotnemu znižanju še dokaj solidne v primerjavi z nekaterimi drugimi trgovskimi podjetji v Mariboru," pravi Jambrošič.

Ob trgovini še storitve

In kakšne načrte imajo v Kviku? "Razmišljamo, da bi v naslednjem obdobju na novo uredili specializirano in sodobno trgovino v centru mesta. Kakšna bo in kaj bomo v njej prodajali, naj ostane poslovna skrivnost. V načrtu imamo tudi razvijanje tistih storitvenih dejavnosti, ki so neposredno povezane s trgovsko dejavnostjo. Usposobiti se želimo, da bi naše podjetje lahko šivalo in montiralo pri nas kupljene

zaveze, polagalo talne obloge, montiralo različno opremo oziroma instalacije in podobno," pojasnjuje Štefan Jambrošič. "Tako ravna trgovska podjetja v razvitem svetu."

Z razmerami in težavami v Kviku je seznanjen tudi sekretar območnega odbora Sindikata delavcev v trgovini v Podravju Jože Murko. Po njegovih besedah bodo o problemih trajno presežnih delavcev v tem kolektivu v kratkem ponovno spregovorili tudi v sindikatu. Sindikat delavcev v trgovini v vseh takšnih in podobnih primerih sproti preverja, kako delodajalci spoštujejo in uresničujejo določila zakona o delovnih razmerjih in kolektivne pogodbe.

Tomaž Kšela

DELAVCI ČEVLJARSTVA V KIDRIČEVEM SO TOVARNO ZASEDALI PROTIPRAVNO

Okrajno sodišče na Ptujju je pred nedavnim izdalo sklep v pravi o motenju posesti, ki jo je sprožilo vodstvo Čevljarstva v Kidričevem zoper svoje bivše delavce, ki so lani poleti zasedli proizvodne prostore podjetja. V sklepu sodišča med drugim piše: "Ljuba Danko, Emira Ekič, Marjan Kolarič, Jelka Kramberger, Milan Krušič, Kristina Kumer, Jože Serdinšek, Marija Šalamun, Milan Zorec, Leopold Karneža, Danica Jus in Alojz Perko so s protipravno nasilno zasedbo poslovnih prostorov, ki so jih zasedli in zasedali izmenično v času od 31. 8. 1995 pa do njihove odstranitve z izvršitvijo izdane začasne odredbe 10. 10. 1995, motili posest podjetja Čevljarstvo, proizvodnja, trgovina in storitve - v stečajni v posesti poslovnih prostorov in pripadajočega funkcionalnega zemljišča."

Takšen je torej sodni epilog zasedbe Čevljarstva, ki je lani poleti med člani Neodvisnega sindikata ter v slovenski politiki in medijih dvignila toliko prahu. Bivši delavci Čevljarstva, ki so pod vodstvom Neodvisnega sindikata Slovenije podjetje zasedli zato da bi opozorili na domnevne nepravilnosti v njegovem poslovanju in na nevarnost divjega lastnjenja, so se sami znašli na za tožni klopi. Sedaj jim grozi, da bodo morali iz svojih žepov Čevljarstvu povrniti nemajhno škodo, nastalo ob zasedbi, če jih bo seveda njihovo bivše podjetje tožilo za odškodnino.

Bivši delavci ne smejo zasedati podjetja

"Toženci so se dolžni v bodoče vzdrževati vseh takšnih in podobnih motilnih dejanj, da ne bo izvršbe. Toženci so dolžni tožnici (Čevljarstvu v Kidričevem) nerazdelno povrniti pravne stroške v znesku 146.579 tolarjev, skupno s pripadajočimi zakonitimi zamudnimi obrestmi za čas od izdaje odločbe I. stopnje do plačila, vse v roku 15 dni pod izvršbo," piše prav tako v sklepu prvostopenjskega sodišča.

V obrazložitvi sklepa med drugim piše, da se obravnavanje tožbe zaradi motenja posesti po določilih 441. člena Zakona o pravnem postopku

omeji samo na pretresanje in dokazovanje dejstev zadnjega posestnega stanja in nastalega motenja. Izključeno je pretresanje o pravni podlagi, poštenosti ali nepoštenosti posesti ali odškodninskih zahtevkih.

Poglejmo, kaj še piše v obrazložitvi sklepa. Sodišče je ugotovilo, da je Čevljarstvo imelo poslovni prostor do zasedbe 31. avgusta 1995 v posesti, toženci pa so z zasedbo teh prostorov tožnico motili, saj so prostore zasedli, čeprav so vedeli, da ima prostore v posesti tožeča stranka. Po izpeljanem dokaznem postopku je sodišče torej ugotovilo, da so toženci dne 31. avgusta 1995 okoli 6.30 ure zasedli poslovne prostore, in sicer pisarno direktorice, tajništva ter še en upravni prostor, v katerem so, kakor so navajali, tudi prespali. "Vsi trije prostori predstavljajo upravni del zgradbe, v njih pa se je nahajala vsa dokumentacija tožene stranke. Po zasebni prostorov so toženci prepovedali direktorico tožeče stranke vstop v upravni del zgradbe, s tem pa so prav gotovo motili tožečo stranko pri opravljanju njene poslovne dejavnosti, saj tožeča stranka na ta način ni mogla poslovati in normalno obratovati. Prepovedan je bil tudi vstop stečajnemu upravitelju." "Dva do tri dni pred zasedbo so imeli toženci sestanek s sindikatom. Na tem sestanku so se dogovorili, da bodo zasedli upravni del zgradbe, s čimer so želeli rešiti določena vprašanja glede stečajnega postopka." "Toženci so bili seznanjeni s tem, da je njihovo dejanje v nasprotju s predpisi, da jim je prenehalo delovno razmerje in da ima poslovne prostore v posesti tožeča stranka, pa so kljub temu zasedli upravni del zgradbe. Tožeči stranki je z zasedbo nastala škoda, saj je bila proizvodnja ustavljena."

Je bila zasedba sindikalna akcija ali ne?

Medtem ko je sodišče zelo natančno obrazložilo, katere prostore in kdaj so obtoženci zasedli, pa je manj pozornosti posvetilo navedbam obrambe, češ da bivši delavci Čevljarstva kot posamezniki ne morejo biti obtoženi za sodelovanje v akciji, ki jo

je organiziral Neodvisni sindikat. V zvezi s tem v obrazložitvi piše: "Ni pa pritrđiti navedbi tožene stranke, ko navaja, da tožena stranka ni pasivno legitimirana v tej pravi, češ, da je šlo za organizirano delovanje sindikata in da so toženci zasedbo izvršili v okviru sindikalnega delovanja. Pri tem je pomembno, da so toženci kot fizične osebe zasedli upravni del zgradbe, da so se svojega dejanja zavedali, in so ga storili kot posamezniki, tožeči stranki pa je na voljo izbira, ali bo predmetno tožbo vložila zoper tožence, tako kakor je to storila v konkretni pravi, ali pa morebiti tudi zoper sindikat, ki je to delovanje organiziral. Vsekakor pa so toženci po prepričanju sodišča pasivno legitimirani v tej pravi, saj gre za poseg posameznikov."

Kot nam je povedal predsednik Neodvisnega sindikata Slovenije Rastko Plohl, so se bivši delavci Čevljarstva s pomočjo sindikalnega odveta pritožili na sklep prvostopenjskega sodišča. Plohl vztraja, da je šlo za sindikalno akcijo bivših delavcev Čevljarstva, ki ni bila v ničemer v nasprotju z mednarodnimi konvencijami o pravicah sindikatov. Poleg tega poudarja, da je skladno z mednarodnimi konvencijami akcijo organiziral Neodvisni sindikat, zato zanjo ne morejo nositi odgovornosti člani sindikata kot posamezniki.

Zadnje besede bo imelo Višje sodišče

Razplet tega primera na Višjem sodišču v Mariboru za sindikalno gibanje ni brez pomena, saj gre za nekakšen precedenčni primer, ki ga bodo morali pri svojem delovanju upoštevati vsi sindikati. Nasploh je v zvezi z zasedbami podjetij - tudi takrat, kadar jih v času stavke zasedejo oziroma zavarujejo zaposleni delavci - veliko pravnih nejasnosti. Le-te na svoji koži poleg bivših delavcev Čevljarstva občutijo tudi člani stavkovnih odborov v nekdanjem Galesu in še nekaterih podjetjih v severovzhodni Sloveniji, ki se morajo zaradi domnevnega motenja posesti zagovarjati na sodišču.

Tomaž Kšela

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovske delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in Studijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga Mato Gostiša in Gregor Miklič. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. Vsebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev kapitalsko povezanih družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - Predstavitev sistema delavske participacije, 2. del - Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih, 3. del - Pristojnosti in način dela sveta delavcev, 4. del -

Avtonomna pravna ureditev delavske participacije v vzorci splošnih aktov, 5. del - Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona.

Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljeni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko učinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovskim delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

Sindikalna lista

Prvi del

marec 1996

- 1. Dnevnice**
 - cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti) 3.500,00
 - polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti) 1.750,00
 - znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem) 1.218,00
- 2. Kilometrini (od 7. 6. 95 dalje)** 24,66
- 3. Ločeno življenje** 42.422,00
- 4. Prenosišče** - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec
- 5. Regres za prehrano** 11.040,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje oktober-december 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 70.741 SIT.

- 1. Jubilejne nagrade**
 - za 10 let 35.370,00
 - za 20 let 53.056,00
 - za 30 let 70.741,00
 - 2. Nagrada ob upokojitvi** 212.223,00
 - 3. Solidarnostne pomoči** 70.741,00
- Vir: Zavod RS za statistiko
Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije

Komunala 96 bo junija v Murski Soboti

Organizator letošnjih delovno športnih tekmovanj delavcev komunalnih in stanovanjskih dejavnosti je Komunalno podjetje Murska Sobotica. Prejšnji teden smo sklicali sejo pripravljalnega odbora, na kateri so bile sprejete nekatere pomembne odločitve. Določeni je datum srečanja Komunala 96, in sicer petek, 14., in sobota, 15. junija.

Kot običajno bo prvi dan posvečen strokovnemu posvetu, sobota pa tekmovanjem. Za blizu tisoč udeležencev so našli primeren prostor na letališču Rakičan, kjer naj bi bila razstava komunalne opreme, tekmovališča in prereditveni šotor za slovesnost ob razglasitvi rezultatov. Na tekmovanjih se bodo predvidoma pomerili v izdelavi vodovodnega priključka, kanalizacijskega priključka in odvozu odpadkov ter v malem nogometu, šahu, namiznem tenisu in vlečenju vrvi. O tekmovanju v kegljanju in streljanju se še niso odločili, saj bi morali poiskati lokacijo za njuno izvedbo izven mesta. O tem bodo sklepali na skupnem sestanku z vodji ekip.

Prijavnina oz. uveljavljena kotizacija za posameznega udeleženca (tekmovalca ali navijača) naj bi bila enaka kot lani. Ker razpis za udeležbo pričakujemo že v marcu, opozarjam sindikalne zaupnike, naj začnejo pripravljati ekipe. Prednost naj imajo člani našega sindikata.

Miloš Mikolič, sekretar

V območnih organizacijah

Pomurje

Dolgovaška pekarna že četrtrič na dražbi

Prostori dolgovaške pekarnice v stečaju, ki je včasih dajala kruh več kot 60 delavcem, že leto in pol samevajo. Stečajnemu upravitelju Francu Gyorfiji namreč še ni uspelo najti kupca, ki bi bil v prostorih nekdanje pekarnice pripravljen obnoviti kakršno koli proizvodnjo, čeprav je bila že trikrat na dražbi.

Enajstega marca bo v Lendavi že četrta dražba. Tokratna izključna cena 25 milijonov tolarjev ne dosega niti desetine ocenjene vrednosti bivše pekarnice - 285 milijonov tolarjev. Doselej je stečajnemu upravitelju uspelo odprodati samo stanovanje in stroj.

Za oživitve proizvodnje v dolgovaški pekarni bi morebitni investitor po ocenah strokovnjakov potreboval okoli 200 milijonov tolarjev. Proizvodna linija opekarne je sicer neokrnjena, vendar pa je tudi že zelo zastarela in dotrajana. Kupec bo hkrati postal tudi lastnik bogatega glinokopa. Na opekarškem dvorišču pa na kupca čaka težava: 340 ton črnega prahu, ki ga je bivše vodstvo opekarne »uvozilo« iz Avstrije.

V Dolgi vasi in Lendavi mnogi upajo, da se bo za objekte bivše opekarne vendarle našel kupec in v njih organiziral proizvodnjo, ki bo ljudem ob meji zopet prinesla delo in kruh.

T. K.

Velenje

Zdaj pa proti Evropi...

Kolesarstvo je pred desetimi leti doseglo velik razmah. Člani kolesarske sekcije Gorenja so se tedaj uveljavili ne samo v Sloveniji, temveč so prekosarili tudi velik del bivše Jugoslavije. Pred kratkim so organizatorji kolesarskih karavan po Sloveniji in Jugoslaviji povabili v Velenje kolesarje iz tedanjih delovnih organizacij Gorenja, da bi skupno obudili spomin na prevožene poti. Kljub majhni udeležbi - največ jih je prišlo s Koroške (Muta, Slovenj Gradec) in iz Velenja - je bilo srečanje v gostišču Lipa v Šaleci prijetno, posebej ob televizorju, saj so kolesarji Gorenja večino opravljenih kolesarskih karavan posneli z videokamero.

Mirko Krois iz Radelj ob Dravi, eden izmed pobudnikov tokratnega srečanja, je zbranim kolesarjem med drugim povedal: »Minilo je več kot deset let od prvega srečanja, ki smo ga okronali s prvo skupno vožnjo po slovenski kolesarski transverzali (1000 km), kasneje pa nadaljevali z vožnjo po republikah bivše Jugoslavije. Sami dobro vemo, da naše takratne poti ne bi mogli uresničiti brez Gorenja iz Velenja in prizadevnosti članov organizacijskega odbora...«

Kolesarjem je spregovoril tudi pobudnik vseh tedanjih akcij Vinko Žgavec. Bil je nekoliko razočaran nad manjšo udeležbo na srečanju ob desetletnici kolesarskih karavan Gorenja.

Leta 1985 so kolesarji Gorenja v sedmih dneh prevozili 1.000 kilometrov dolgo pot po Sloveniji, naslednje leto več kot 2.000 kilometrov od Velenja preko Hrvaške in BiH do Beograda, leta 1987 pa še drugi del jugoslovanske transverzale od Makedonije skozi južno Srbijo, Kosovo in Črno goro do Dubrovnika. Na poti so obiskali vse tedanje Gorenjeve delovne organizacije in razstavno-prodajne centre. Povsod so bili lepo sprejeti in deležni tudi velikega odmeva v tamkajšnji javnosti.

Ob obujanju spominov na prevožene poti so si udeleženci srečanja zaželeli, da bi podobne podvige nadaljevali. Že letos naj bi se družno popeljali proti Evropi...

Hinko Jerčič

sindikalni

BREZ USKLADITVE NE BO OMEJITV

V Uradnem listu Republike Slovenije št. 11/96 so bile objavljene Spremembe in dopolnitve kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine Slovenije. Ena od novosti je tudi sprememba 19. člena Kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine Slovenije, ki letni dopust omejuje na največ 35 delovnih dni. Ker se po naših informacijah v podjetjih in družbah izdajajo nove odločbe za letni dopust, ki neposredno povzamejo spremembo 19. člena kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine, s tem v zvezi pojasnjujemo:

V 31. členu Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ št. 60/89 in 42/90), ki se uporablja kot republiški predpis, in v 19. členu kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine je določena spodnja meja dolžine letnega dopusta, do katerega ima delavec pravico. Zgornja meja dolžine letnega dopusta ni opredeljena, kar je

bistveno drugače kot v prejšnji zakonodaji. Sedaj je torej določena le spodnja meja dolžine letnega dopusta, njegovo konkretno dolžino pa določi pristojni organ oziroma delodajalec na podlagi meril, določenih v splošnem aktu oziroma kolektivni pogodbi.

V podjetjih oziroma družbah, v katerih imajo sklenjene podjet-

niške kolektivne pogodbe oziroma urejajo delovna razmerja s splošnimi akti in v njih nimajo trajanja letnega dopusta časovno omejenega, ne morejo neposredno uporabiti določbe spremenjenega 19. člena panožne kolektivne pogodbe. V teh podjetjih oziroma družbah so dolžni najprej začeti in končati postopek uskladitve sklenjene podjetniške kolektivne po-

godbe oz. splošnega akta določbo panožne kolektivne pogodbe. Šele potem lahko trajanje letnega dopusta omejijo. Seveda ni nujno, da se odločijo o omejitvi. Določbe podjetniške kolektivne pogodbe oziroma splošnega akta lahko ostanejo nespremenjene in ohranijo doseženi ureditev letnega dopusta

Sandi Bartol, sekretar

USPEŠEN KONEC

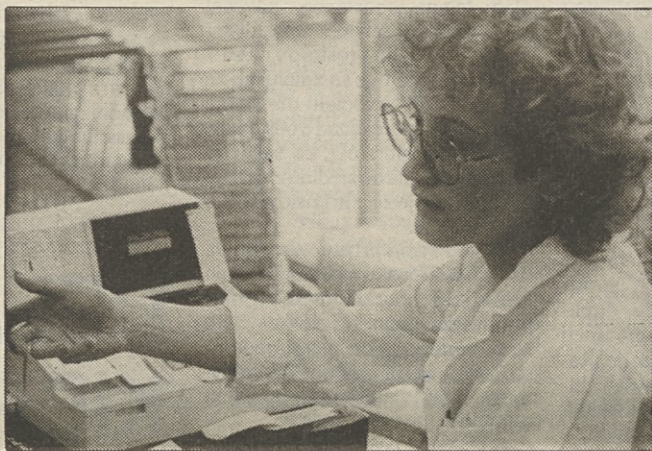
Pogajanja, ki so se pričela 24. oktobra lani, smo uspešno končali 26. februarja letos s podpisom kolektivne pogodbe za cestno gospodarstvo. Uspešno zato, ker smo uspeli ohraniti skoraj vse pravice iz prejšnje pogodbe, podpisane 23. decembra 1993.

Za najpomembnejše ocenjujemo dodatke za delovne pogoje, dodatke za delovno dobo pri podjetju in izhodiščne plače, ki se še vedno za nekaj odstotkov večje od izhodiščnih v splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo.

Izhodiščne plače so takšne:

Tarifni razred	Izhodiščna bruto plača za poln delovni čas v SIT
I. Enostavna dela	45.382
II. Manj zahtevna dela	49.920
III. Srednje zahtevna dela	58.820
IV. Zahtevna dela	62.173
V. Bolj zahtevna dela	70.342
VI. Zelo zahtevna dela	83.956
VII. Visoko zahtevna dela	95.302
VIII. Najbolj zahtevna dela	113.455
IX. Izjemno zahtevna dela	136.146

Kolektivna pogodba začne veljati z dnem njenega podpisa. Hilda Žebko, sekretarka SDP

Manj dopusta?

Po čem smo (pre)živeli? Ocenjeni življenjski stroški tri- in štiričlanske družine

FEBRUAR 1996

Skupina dobrin iz košarice	tričlanska delavska družina			štiričlanska delavska družina			indeks cen življenjskih potrebščin 11.96/1.95	indeks cen življenjskih potrebščin 11.96/1.96	indeks cen življenjskih potrebščin 11.96/XII.95
	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški			
1. Hrana	48.067,68	36.803,41	36.803,41	59.601,57	44.838,74	44.838,74	106,50	102,00	104,00
2. Pijača	7.125,07	2.607,57	2.607,57	7.177,17	2.629,90	2.629,90	101,80	100,90	101,00
3. Kajenje	4.671,25	2.525,00	2.525,00	4.671,25	2.525,00	2.525,00	101,00	100,00	101,00
4. Oblačila	23.357,14	14.427,70	694,33	28.699,61	17.774,41	765,81	100,80	100,30	100,00
5. Obutev	5.329,51	4.062,65	0,00	6.287,91	4.518,32	0,00	100,50	100,10	100,00
6. Stanovanje	16.638,22	11.956,91	9.005,12	20.324,17	14.400,33	10.827,11	109,90	104,40	108,00
7. Ogrevanje, razsvetljava	18.722,50	13.069,80	11.318,76	23.141,43	15.619,18	13.515,09	99,50	100,10	100,00
8. Gospodinjinska oprema	11.191,49	5.947,76	0,00	13.313,54	6.901,65	0,00	101,60	101,00	101,00
9. Higijena, zdravstvena nega	12.886,02	10.791,13	7.625,42	14.525,18	12.049,56	8.867,28	101,90	100,60	100,00
10. Izobr., kultura, razvedrilo	23.493,53	9.892,44	5.797,82	26.677,08	11.077,58	5.963,07	103,50	100,80	102,00
11. Prometna sr.in storitve	27.451,96	9.896,75	4.466,27	33.994,79	12.961,71	4.943,11	102,60	100,70	102,00
12. Razni predmeti in storitve	3.417,96	2.052,33	0,00	4.256,69	2.282,91	0,00	103,60	101,20	102,00
13. Drugi izdatki	34.959,22	8.579,36	7.554,19	37.595,35	8.872,26	7.554,19	103,60	101,20	102,00
SKUPAJ (v SIT)	237.311,56	132.612,81	88.397,89	280.265,76	156.451,56	102.429,31			
stopnja rasti košaric 11.96/XI.95	3,47	3,68	4,48	3,50	3,72	4,57			
stopnja rasti košaric 11.96/I.96	1,22	1,32	1,57	1,23	1,33	1,60			
stopnja rasti košaric m.96/XII.95	2,51	2,64	3,18	2,54	2,67	3,24			

Struktura življenjskih stroškov

Mesec: FEBRUAR 1996

1. Hrana	20,26	27,75	41,63	21,27	28,66	43,78
2. Pijača	3,00	1,97	2,95	2,56	1,68	2,57
3. Kajenje	1,97	1,90	2,86	1,67	1,61	2,47
4. Oblačila	9,84	10,88	0,79	10,24	11,36	0,75
5. Obutev	2,25	3,06	0,00	2,24	2,89	0,00
6. Stanovanje	7,01	9,02	10,19	7,25	9,20	10,57
7. Ogrevanje, razsvetljava	7,89	9,86	12,80	8,26	9,98	13,19
8. Gospodinjinska oprema	4,72	4,49	0,00	4,75	4,41	0,00
9. Higijena, zdravstvena nega	5,43	8,14	8,63	5,18	7,70	8,66
10. Izobr., kultura, razvedrilo	9,90	7,46	6,56	9,52	7,08	5,82
11. Prometna sr.in storitve	11,57	7,46	5,05	12,13	8,28	4,83
12. Razni predmeti in storitve	1,44	1,55	0,00	1,52	1,46	0,00
13. Drugi izdatki	14,73	6,47	8,55	13,41	5,67	7,38
SKUPAJ:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

KOMENTAR:

V februarju letos je inflacija znašala 0,9 odstotka. V primerjavi z decembrom lani so drobnoprodajne cene višje za 1,9 odstotka, primerjavi s februarjem 1995 pa 8,5 odstotka.

Cene življenjskih potrebščin bile v februarju letos v primerjavi z januarjem višje za 1,2 odstotka, v primerjavi z decembrom 1995 pa za 2,6 odstotka. Košarice življenjskih potrebščin so se v februarju podražile za 1,22 do 1,6 odstotka. V prvih dveh mesecih letos so se podražile že za od 2,51 do 3,24 odstotka. Košarice se torej dražijo hitreje od rasti drobnoprodajnih in tudi od cen življenjskih potrebščin. Na hitrejšo rast cen košaric v februarju vplivala predvsem 1,22 odstotna rast cen hrane in 4,42 odstotna rast stroškov v zvezi s stanovanjem.

Strokovna služba

Vlada sprejela kratkoročne ukrepe za pomoč delovno intenzivnim dejavnostim

BREME LAŽJE ZA ŠESTNAJST MILIJARD TOLARJEV

Vlada je končno le pripravila kratkoročne ukrepe, s katerimi naj bi pomagala delovno intenzivnim dejavnostim iz težkega gospodarskega položaja in povečala njihovo konkurenčnost. O tem nam je na kratko poročal minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja. Uvodoma je poudaril, da je vlada sprva pripravljala ukrepe le za tekstilce in usnarje, da pa je sčasoma spoznala, da bi jih veljalo razširiti na vse delovno intenzivne dejavnosti. Dodal pa je tudi, da je okvir pomoči tem dejavnostim določil proračun oziroma zakon o izvajanju proračuna. Z drugimi besedami je torej povedal tisto, kar je omenil že na mednarodnem sejmu mode pred dnevi: da je vlada pripravljena pomagati, da pa nima veliko denarja.

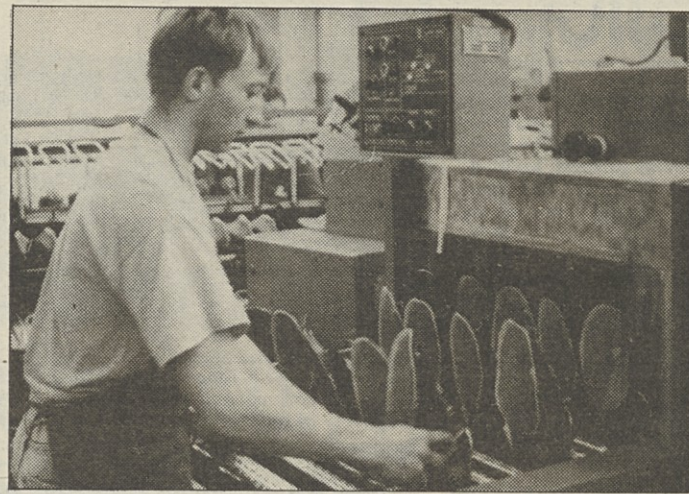
Vlada je pripravila trinajst kratkoročnih ukrepov. Med njimi so nekateri namenjeni predvsem tekstilni in usnjarsko predelovalni industriji, drugi pa vsem delovno intenzivnim panogam. O posameznih ukrepih ni govoril podrobneje, ker je gradivo potrebno še nekaterih manjših popravkov. Metod Dragonja je potem naštel najpomembnejše ukrepe.

»Vlada bo subvencionirala obrestne mere, kar naj bi podjetjem

pomagalo pri ohranjanju delovnih mest,« je začel minister. »Drugi ukrep bo prestrukturiranje dolgov, za kar bomo sprejeli poseben zakon. Potem bomo dajali poročstva. Zraven sodi tudi odlog plačila davkov za največ šest mesecev, ne da bi za to zaračunavali obresti. Toda podjetja, ki bodo zaprosila za odlog plačila davkov (dohodnine), bodo morala predložiti ustrezna jamstva, da bodo po šestih mesecih to obvez-

Metod Dragonja: Prispevne stopnje bo vlada pripravljena zniževati šele potem, ko bo jasna letošnja politika plač v okviru socialnega sporazuma.

nost poravnala. Za razvojne spodbude bomo uporabili del privatizacijskih kupnin. Ta sredstva bomo plasirali preko razpisov in glede na dinamiko pritoka kupnin. Pred neoljalno konkurenco bomo ščitili z necarinskimi ukrepi. Podjetjem pa bo vlada tudi pomagala pri prekvalifikacijah zaposlenih ter pri promocijah blagovnih znamk.

Skupni učinki finančnega prestrukturiranja bodo po vladnih izračunih dosegli vrednost petnajstih milijard tolarjev, od tega bo odlog plačila dohodnine prinesel dvemilijardo olajšavo. Poleg tega bodo subvencije zmanjšale stroškovni pritisk na delovno intenzivne dejavnosti za milijardo in pol tolarjev.

Metod Dragonja je poudaril, da vlada ni pripravljena zaščititi domačih izdelkov pred tujo konkurenco na slovenskem trgu z dodatnimi carinami in taksami kot terjajo tekstilci in usnarji. V teh dveh

dejavnostih terjajo tudi znižanje prispevnih stopenj na največ 38

odstotkov (zdaj presegajo 42 odstotkov). Vlada, ki se sicer zavzema za zniževanje obdavčenja vsega gospodarstva in prevailitev teh stroškov na druge davčne vire, se o tem še ni pripravljena pogovarjati.

»Vprašanje proučujemo,« je dejal minister Dragonja, »vendar se bomo o njem odločali samo v povezavi z dogovarjanjem v okviru socialnega pakta, ko se bomo odločali o letošnji politiki plač. Zniževanje prispevnih stopenj ima namreč na proračun izjemno velik učinek. Vsak odstotek znižanja prispevnih stopenj osiromaši proračun za deset milijard tolarjev.«

Vlada pripravlja tudi dolgoročne ukrepe. Gre predvsem za postopno davčno razbremenjevanje gospodarstva, kar naj bi izvedli v dveh do treh letih. Del davčnega bremena naj bi tako prevailili na druge davčne vire. B. R.

SPET JAVNA TRIBUNA O USODI ZDRAVILIŠČA RIMSKE TOPLICE

Letos poleti bo poteklo pet let, odkar so predstavniki rajne JLA zapustili Rimske Toplice. Slovito zdravilišče je prevzelo slovensko ministrstvo za obrambo in od takrat dalje zdravilna termalna voda, ki so jo s pridom uporabljali že Rimljani pred našim štetjem, odteka v Savinjo. Domačini pravijo, da so Rimske Toplice ostale v vseh pogledih le še blede senca nekdanje zdraviliške meke, kjer so se zbirali bogataši z Dunaja in petičneži iz vse Evrope.

Stoletja so Toplice cvetele, krajani pa dobro služili s turizmom. Danes je drugače. Duri zdravilišča so zapahnjene, poslopja in drago opremo načenja zob časa, park z eksotičnim drevjem – tu rastejo nenavadno velike sekvoje, pa mamutovec, tulipanovec in ena najstarejših omirik na Slovenskem – gloda lubadar, kilometre dolge sprehajalne poti pa je prerasl trnje. Smrtni greh, mar ne? Medtem ko gradimo nove turistične objekte, stare s svetovno veljavo pustimo umirati.

Zdravilišče v Rimskih Toplicah umira že peto leto. Vojska ga sicer varuje, tudi delno ogreva, toda kaj imajo od tega tisti domačini, ki so še vedno brez dela in brez kruha. Tujcem resda ni bilo kdove kako prijetno služiti, toda potem, ko se je JLA poslovila od Slovenije, so krajani Rimskih Toplic prišli dobesedno z dežja pod kap. Vzeli so jim zdravilišče, ne le vir termalne vode, ampak tudi vir življenja in zasluzka.

Vsi dosednji pogovori, tribune, okrogle mize in javne razprave v številnih slovenskih medijih niso obrodile sadov. Verjetno ne zato,

ker bi se kdo zarotil proti domačinom. Osnovni razlog vseh dosedanjih neuspešnih pogajanj je najverjetneje v tem, da je zdravilišče pod Kopitnikom v povsem nepravilnih rokah. Že res, da je bilo po sili razmer nekaj desetletij v vojaških rokah, vendar se je JLA, podobno kot pred tem nemška vojska, na silo polastila zdravilišča in ga okupirala. Zakaj naj bi to »pravico« podedovalo še slovensko obrambno ministrstvo? In kaj naj bi z zdraviliščem vojska sploh počela? V vsej svoji stoletni in tisočletni zgodovini je bilo zdravilišče in letovišče v civilnih rokah. Lahko bi dejali v edino pravih rokah.

Na dlani je, da mora Zdravilišče Rimske Toplice prevzeti kdo, ki je za to dejavnost strokovno usposobljen in tudi registriran. Ni pomembno, ali bo to novomeška Krka, Zdravilišče Laško ali Medijske Toplice. Edino zares pomembno je, da pride zdravilišče po dolgih desetletjih spet v roke dobrega gospodarja. Takega, ki bo nemudoma odpahnil duri, zaposlil krajane in iz Rimskih Toplic spet napravil zdraviliško meko.

O vsem tem bo tekla beseda prihodnji petek, to je 15. marca. Kulturno društvo Slavko Avsenik je namreč pobudnik nove okrogle mize, za katero so vabljeni predstavniki pristojnih ministrstev, gospodarstva, nesojenih družbenikov, laške občine in seveda krajani. Bodo to pot najodgovornejši v Sloveniji za dolgoletno agonijo Zdravilišča Rimske Toplice pošteno ali bodo spet modrovali s figo v žepu?

Andrej Ulaga

Foto: Sašo Bernardi

Ozadje mednarodnega strokovnega sejma GAST v Celovcu

VSAK TRETJI OBRAT NE BO PREŽIVEL

Avstrijsko turistično gospodarstvo tarejo podobni, če že ne enaki problemi kot slovenskega, zato je bila tiskovna konferenca, namenjena 28. mednarodnemu strokovnemu sejmu za gostinstvo in turizem v Celovcu, za nas zelo zanimiva. Na dlani je, da bodo v prihodnje deležni turistične pogače le tisti, ki bodo v naraščajoči mednarodni konkurenci sposobni ponuditi svojim gostom tisto, kar si le-ti želijo in česar doma in drugje ne morejo dobiti. Ponudba bo tista, ki bo v turistični dejavnosti ločevala uspešne od neuspešnih, saj ljudje že davno ne hodijo na dopust zgolj zato, da bi se odpočili, temveč da bi kaj določenega počeli, videli ali doživeli. Lepa soba, veliki zrezki, dober zrak..., vse to je premalo. To so le še spomini na preteklost.

Zato se bo letošnji GAST v Celovcu tudi razlikoval od dosedanjih. To, kar je sejem ponujal doslej, je postalo premalo. Enako velja tudi

za avstrijsko turistično gospodarstvo, ki ima ponudbo sicer veliko in razmeroma pestro, toda povpraševanje po njej kljub temu usiha.

Na tiskovni konferenci gostje iz Celovca sploh niso skrivali, da njihov turizem močno peša. Dejali so, da sicer še ne morejo govoriti o »katastrofi«, lahko pa o tem, da vsak tretji obrat, ki živi od turistične dejavnosti, ne bo preživel. Kajpak je glavni problem neizkoriščenost zmogljivosti. Hoteli, penzioni, apartmaji in druge zmogljivosti bi morale biti izkoriščene najmanj 40-odstotno, so pa v povprečju komaj 30. Krepko premalo. Zato v Avstriji razmišljajo o tem, da bi nekatere hotele in turistične zmogljivosti, ki nimajo realnih možnosti za preživetje, preuredili v stanovanja in jih oddali ali prodali.

No, ne glede na vse to prinaša turistično gospodarstvo Avstriji še vedno lep dohodek, kar 15 milijard dolarjev letno. Pomembno je tudi,

da kar 14 odstotkov vseh zaposlenih dela v turizmu. Ob tem ne gre pozabiti na veliko ljudi, obratov, trgovin, barčkov in najrazličnejših lokalov, ki posredno žive od te gospodarske dejavnosti. Kako bi sicer lahko došli, da imajo v sosednji državi kar 10.000 vinotočev? Le-ti pa ne služijo zgolj z zlahno kapljico, temveč tudi na račun domačih izdelkov, kot so maslo, pa klobase, slanina, kruh...

Razlogov za to, da v Avstriji storiijo vse za oživitve svojega turističnega gospodarstva, je torej več kot dovolj. Pri iskanju izhoda iz sedanjega položaja pa se je treba najprej vprašati, zakaj turistični promet upada. Na tiskovni konferenci so menili, da razlogov za to ni tako malo. Eden izmed njih je nedvomno ta, da se ljudje vse pogosteje odločajo za daljša potovanja. Letalske vozovnice niso več tako drage, kot so bile včasih, zato se turisti zlahka odločajo za skok na

Kubo, Bali, Maldive, Havaje in v podobne »eksotične« koticke našega planeta. Med največjimi subjektivnimi slabostmi, ki hromijo avstrijsko turistično gospodarstvo, pa je pomanjkanje svežih zamisli. Ljudje si namreč vedno želijo kaj novega, spremembe in presenečenja. Zato je treba v korak s časom in željami gostov. V Avstriji sicer imajo med drugim tisoč italijanskih restavracij, prav toliko kitajskih, premorejo pa le 70 ali 80 grških in skoraj nič balkanskih. To je huda pomanjkljivost, saj želijo številni turisti imeti na krožniku to, kar imajo najraje. Ker je okusov veliko, naj bi bila kulinarčna izbira kar najbolj pestra. A pomanjkanje domišljije na področju gastronomije že zdaleč ni edina hiba avstrijskega turizma, so poudarili na tiskovni konferenci. Šibki so še na marsikaterem področju, še najbolj pri promociji svoje turistične ponudbe, pa tudi pri izobraževanju kadrov. Premalo je skupnih nastopov na tujih tržiščih, premalo je povezovanja in sodelovanja. Lastniki številnih igrišč za golf vabijo ljubitelje tega mikanega športa z najrazličnejšimi reklamami, nič pa niso pripravljani povedati o tem, kje se lahko gostje nastanijo in kaj lahko počno, ko se naveličajo golfa. Tudi v Avstriji je torej podobno kot pri nas. Predstavitev turistične ponudbe močno šepa, kar še posebej velja za vzhodno Evropo, od koder se valijo vedno večje množice turistov.

Prav zato bo letošnji 28. mednarodni strokovni sejem za gostinstvo in turizem v Celovcu nekoliko drugačen. Organizatorji ga bodo popestrili s številnimi novostmi, med katerimi bodo računalniški sistemi za gostinska podjetja in hotele, najrazličnejša oprema za zdraviliški turizem, oblike oskrbe s prehrano, kulinarčna ponudba Italije, Grčije in Slovenije ter številne strokovne prireditve.

Na sejmu bo sodelovalo 450 podjetij in razstavljalcev. Na 110 kvadratnih metrih se bo predstavilo tudi 7 slovenskih podjetij. Ja, samo sedem. Res škoda, da nismo pripravljene boljše izkoristiti priložnosti, kot je tradicionalni celovski GAST. Očitno še vedno verjamemo, da se storitve prodajajo kar same od sebe in da je zato za reklamo škoda slehernega tolarja. Pa se krepko motimo. To dokazuje med drugim tudi naš turistični izkupiček, ki v primerjavi z denimo avstrijskim ni omembe vreden.

Andrej Ulaga

dr. Adam Purg

OBVEŠČEVALNE SLUŽBE

... Delo odlikuje skrb za nadaljnjo graditev države in njene suverenosti ter želja po oblikovanju visokoprofesijske obveščevalne službe. Avtor spoštuje dosežke tujine, ki pa jih po potrebnem ne favorizira. Je nasprotnik mehničnega prenašanja tujih izkušenj v naše razmere. Išče in najde kompromis med množico tujih rešitev in slovensko prakso. Ves čas se zaveda dejavnosti, ki določajo slovensko stvarnost.

... Delo je rezultat vestnega, načrtnega, sistematičnega ter teoretičnega in znanstveno zaokroženega proučevanja. Predstavlja soliden prispevek ne samo stroki, temveč tudi sodobni politološki znanosti.

... V pravem času je prišlo v javnost ustrezno znanstveno delo, ki popravila mučen občutek kvazi poznarstva, degradiranih in večinoma deplasiranih razprav v javnosti o problemu organiziranja in delovanja obveščevalnih služb pri nas.

dr. Andrej Anžič

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) knjige avtorja dr. Adama Purga OBVEŠČEVALNE SLUŽBE (a 3.500 SIT + 5% prometni davek).

Naročeno pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju. Podpis naročnika:

Naročeno, dne:

KAKO RAZUMETI NAČELO ZAKONSKEGA MINIMUMA?

Tokrat bomo v soupravljalcu predstavili nekaj različnih pravnih stališč do vprašanja interpretacije načela zakonskega minimuma kot enega najpomembnejših in hkrati zaenkrat tudi še spornih načel ZSDU. Vsebinsko tega načela in svoje stališče do vprašanja njegovega razumevanja pojasnjuje mag. Zvone Vodovnik. Mag. Mato Gostiša in Tatjana Labernik pa v svojih prispevkih predstavljata nekoliko drugačno pravno videnje istega problema. Zaenkrat namreč lahko praksi pomagamo le na ta način, da

jo seznanjamo z različnimi možnimi strokovnimi pogledi na nekatera najbolj pereča odprta vprašanja uresničevanja zakona. Seveda pa bo takšna vprašanja veliko lažje reševati takrat, ko bomo v Sloveniji tudi na tem področju razpolagali z obsežnejšo sodno prakso.

S tem tudi najjavljamo možnost polemične razprave o vseh odprtih vprašanjih uresničevanja ZSDU v Soupravljalcu in pozivamo vse, ki bi se želeli vključiti v tvorno diskusijo o posameznih obravnavanih problemih, da nam posredujejo svoje morebitne prispevke. V prihodnje se bomo namreč na podoben način lotili obravnavanja še mnogih drugih nerešenih vprašanj s tega področja (npr. še vedno močno sporne koncepcije delavskega direktorja, dilem v zvezi z delovanjem delavskih predstavnikov v nadzornih svetih, diskriminatorne ureditve participacijskih pravic v različnih oblikah gospodarskih družb in podobno).

Ali se svet delavcev in delodajalec lahko dogovorita za manj pravic, kot določa ZSDU

Piše: Tatjana Labernik, dipl. iur.

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) je v veljavi od julija 1993. Sindikati in predvsem sindikalna stroka že lahko, izhajajoč iz prakse, dajo določene ocene in predvsem opozorijo na probleme, ki nastajajo pri uporabi ZSDU.

Opažamo, da delodajalska stran sicer ne nasprotuje odločitvi delavcev, da v skladu z zakonom realizirajo pravico do oblikovanja sveta delavcev, sodelovanja v organih družbe, postavitev delavskega direktorja. Vendar pa se delodajalska kooperativnost mnogokrat konča tisti trenutek, ko je soočena s konkretnimi obveznostmi, ki izhajajo iz ZSDU, posebno materialnimi obveznostmi.

Delodajalci se na različne načine skušajo izogniti omenjenim obveznostim. Nekateri odkrito odklanjajo kakršnokoli izpolnjevanje obveznosti, ki jih nalaga zakon, drugi, ki so bolj taktični, skušajo na tak ali drugačen način zniževati zakonski minimum pravic. Pri tem si včasih uspešno pomagajo tudi s participacijskim dogovorom. Delodajalec sklene s svetom delavcev dogovor, v katerem je izrecno manj pravic ali so te ožje, kot jih določa zakon.

Pustimo ob strani vprašanje, kako je mogoče, da delavci pristajajo na krčenje ali ožje pravic, čeprav je še kako aktualno in zanimivo predvsem za sindikate in zahteva poglobljeno analizo. Skušajmo problematiko osvetliti zgolj s strogo pravnega vidika in odgovoriti samo na vprašanje, ali je možno z dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem določiti manj pravic, ožji krog pravic, kot jih zagotavlja ZSDU. Menim, da ni možno. 5. člen ZSDU je namreč jasen. Med drugim določa, da se z dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem lahko določijo poleg z zakonom določenih tudi drugi načini sodelovanja delavcev pri upravljanju, lahko pa se določi tudi več soupravljalških pravic delavcev, kot jih določa zakon. Omenjeni člen je napisan tako, da ne dopušča nobenih dvomov o zakonodajalčevem namenu in volji. Vsako

tolmačenje 5. člena ZSDU v smeri možnosti zniževanja pravic je sporno in glede na prej opisano prakso tudi zelo nevarno za razvoj delavske participacije. Zakaj? Zato, ker tako tolmačenje oziroma interpretacija dejansko pomeni, da je mogoče zgolj z dogovorom, ki ima pogodbeni značaj, derogirati zakon. Večina določb ZSDU je kogentne narave, kaj je kogentna, norma pa vemo.

S participacijskim dogovorom (dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem) bi partnerja lahko posegla v minimum pravic, ki jih določa zakon, samo v primeru, če bi tako možnost zakon izrecno dopuščal. Pa je ne dopušča. In ker sodelovanje delavcev pri upravljanju, kot oblika industrijske demokracije, ni nekaj, kar bi bilo že ukoreninjeno v naši tradiciji in izkustveno sprejeto kot pozitivno, je prav, da je ne dopušča. Raven in kakovost partnerskih odnosov v Sloveniji sta komaj zrela za »svobodo« na področju sklepanja kolektivnih pogodb (zakona o kolektivnih pogodbah še danes nimamo in za to obstajajo razlogi), še zdaleč pa ne za dogovorno urejanje področja sodelovanja delavcev pri upravljanju. Mirno lahko trdim, izhajajoč iz lastnih izkušenj, da bi bile pravice delavcev iz ZSDU, če bi vzdržala interpretacija, da jih je mogoče s participacijskim dogovorom določiti tudi manj, kot jih določa zakon, v marsikaterem podjetju zaradi podrejene vloge delojemalske strani zreducirane na minimum.

Za kvalitetno sodelovanje delavcev pri upravljanju je potrebna velika stopnja osveščenosti obeh partnerskih strani, ki pa ne pride sama po sebi in tudi ne čez noč. Tega se je zavedal tudi zakonodajalec in je z zakonom določil takšno raven pravic, ki zagotavlja razvoj sodelovanja delavcev pri upravljanju v Sloveniji. Z dopuščanjem možnosti dogovornega zniževanja ravnih zakonskih pravic bi bil vsak razvoj že v kralji zatrt.

Načela urejanja sodelovanja delavcev pri upravljanju (2)

Slovenski zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju je bil sprejet na temelju 75. člena Ustave RS. Ob upoštevanju zgodovinskih, mednarodnopravnih ter primerjalnih značilnosti sodelovanja delavcev pri odločanju je mogoče v sprejetem zakonu najti značilnosti, ki jih je ustrezno označiti kot načela urejanja sodelovanja delavcev pri upravljanju v Sloveniji.

Načelo zakonskega minimuma in avtonomne dograditve participativnih razmerij

Drugo pomembno načelo, ki ga je potrebno upoštevati pri razlagi dosežane normative ureditve in pri nadaljnjem razvijanju modela delavske participacije, je načelo zakonskega minimuma in avtonomne dograditve participativnih razmerij. Ob tem načelu je nujno pojasniti, da je uveljavitev celotnega sistema le fakultativna možnost, ne pa tudi dolžnost organizacij. V zvezi s tem je slabost slovenskega zakonskega modela, da poslovodstvu ne nalaga dolžnosti, da bi sklicalo zbor delavcev in mu pojasnilo

Piše: mag. Zvone Vodovnik

smisel in možnosti za aktiviranje sistema, kot je to predvideno tudi v osnutkih direktiv Evropske unije, ki naj bi enotno uredile osnove sistema participacije zaposlenih pri upravljanju podjetij v državah članicah. Kljub tej pomankljivosti je gotovo koristno, da vodstva podjetij ta korak storijo samoiniciativno in z namenom vzpostavitvi čim bolj pristne odnose zaupanja z delavsko stranjo.

Po načelu zakonskega minimuma obravnavani zakon določa le temeljne oblike in načine sodelovanja delavcev pri upravljanju, hkrati pa dopušča, da se delodajalska in delavska stran dogovorita o razširitvi omenjenih pravic z enim izmed kolektivnih sporazumov, to je s participativnim dogovorom. Načelo zakonskega minimuma po drugi strani ne preprečuje delavskim predstavništvom, da ne bi pristala na uveljavljanje ožjih pravic, kot so določene z zakonom, če obe strani ugotovita, da zakonsko določene pravice lahko ekonomsko preveč obremenijo delodajalca. Ta teza je s pravnega vidika sicer sporna. Po eni strani je utemeljena z najbolj splošnimi načeli obligacijskega prava, ki poudarjajo prostovoljnost strank pri sklepanju pogodb, obstaja pa tudi pomislek, da delavska stran v podrejenem delovnem razmerju potrebuje posebno pravno podporo. Na teh temeljih so nekateri mnenja, da se stranki participativnega razmerja ne moreta dogovoriti za manjši obseg pravic, kot jih določa zakon. Morda bi bila takšna ureditev primernejša, vendar zaenkrat še ni pravne podlage za izključitev omenjene možnosti dogovora za manjši obseg pravic.

Načelo zakonskega minimuma ter avtonomne dograditve pravic delavskih predstavništev je uveljavljeno tako na področju oblik kot tudi načinov sodelovanja zaposlenih pri upravljanju. Primer dogovorne "nadgradnje" na področju oblik bi lahko bil dogovor o paritetni sestavi ugovornega organa v organizaciji, na področju načinov pa na primer dogovor o tem, da se disciplinski pravilnik v organizaciji sprejme v soglasju s svetom delavcev in ne le po opravljenih skupnih posvetovanjih, kar kot minimum zahteva zakon.

Kaj je to ...

Delavsko predstavništvo v podjetju

Delavci na podlagi zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) uresničujejo svoje participacijske pravice na dva načina, in sicer:

- individualno kot posamezniki (npr. pravica do postavljanja vprašanj, dajanja mnenj in pobud ter predlogov v zvezi z delovnim procesom ter pravica do odgovora),
 - kolektivno (preko svojih predstavništev v podjetju),
- ZSDU določa tri vrste delavskih predstavništev v podjetju, in sicer:
- svet delavcev kot neposredno izvoljeno delavsko predstavništvo;
 - predstavništvo delavcev v nadzornem svetu podjetja (najmanj tretjina članov);
 - delavski direktor kot predstavnik delavcev v upravi oziroma poslovodstvu podjetja.
- Predstavnike delavcev v nadzorni svet imenuje svet delavcev kot osrednje delavsko predstavništvo v podjetju, delavskega direktorja pa svet delavcev le predlaga v imenovanje nadzornemu svetu.

»Vprašanja – odgovori«

Če ste sindikalni zaupnik, član novoizvoljenega sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu, delavski direktor ali drug aktivni udeleženec procesa delavske participacije v podjetju, ste pri opravljanju svojih funkcij zagotovo že naleteli na številna vprašanja, ki jih zakon ne rešuje, praksa pa mimo njih ne more. Kadar ste v dilemah, lahko vprašate nas, in strokovni sodelavci Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« vam bodo z ažurnimi odgovori v tej rubriki radi priskočili na pomoč. Pisma vprašanja pošljite na naslov: STUDIO PARTICIPATIS, Bavdkova ul. 50, 64000 Kranj, ali na uredništvo Delavske enotnosti, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon 061 313 942.

I. Odprta ali zaprta kandidatna lista za člane sveta delavcev

Vprašanje:
Ko smo v okviru priprav na volitve sveta delavcev v podjetju odločili o vprašanju števila kandidatov, ki naj bodo uvrščeni na kandidatno listo, se nismo mogli uskladiti o tem, ali je bolj primerna odprta ali zaprta kandidatna lista. Kaj priporočate?

Odgovor:
O zaprti kandidatni listi govorimo takrat, kadar je nanjo uvrščenih le toliko kandidatov, kolikor članov sveta delavcev se voli, o odprti kandidatni listi pa takrat, kadar je na listi več kandidatov, kot je članov sveta delavcev. V vsakem primeru priporočamo odprto kandidatno listo, in sicer iz več razlogov.

Kot prvo, načeloma nihče ne more vnaprej omejevati števila možnih predlaganih kandidatov za člane sveta delavcev. Upravičeni predlagatelji so namreč lahko skupine delavcev (minimalno število je predpisano z zakonom) in vsak reprezentivni sindikat v podjetju. Vsak izmed omenjenih upravičenih predlagateljev lahko predlaga celotno kandidatno listo, tako da v skrajnem primeru teoretično lahko pride do tega, da bo kandidatov za volitve na listi celo nekajkrat več, kot je število članov sveta delavcev, ki bodo izvoljeni.

Kot drugo, prednost odprte kandidatne liste v tem, da v primeru prenehanja mandata posameznim članom sveta

delavcev iz kakršnega koli razloga po 46. členu ZSDU niso potrebne nadomestne volitve, ampak postane član sveta samodejno tisti izmed kandidatov, ki je med neizvoljenimi kandidati dobil največ glasov (vendar ne manj kot 5 odstotkov glasov vseh tistih, ki so glasovali).

Kot tretje pa je treba ugotoviti, da zakon sploh ne rešuje vprašanja minimalnega potrebne števila glasov, ki bi bili potrebni za izvolitev posameznega kandidata v primeru zaprte kandidatne liste. Izhaja namreč iz predpostavke odprtih kandidatnih list in določa le, da so izvoljeni tisti kandidati, ki so dobili največje število glasov.

II. Možnosti za širitev participacijskih oblik

Vprašanje:
Po določbi prvega odstavka 5. člena ZSDU je mogoče s tako imenovanim participacijskim dogovorom na ravni podjetja določiti tudi drugačne načine sodelovanja delavcev pri upravljanju, kot jih določa že zakon. Ali to velja tudi za participacijske oblike?

Odgovor:
Določbi prvega in drugega odstavka 5. člena jasno kažeta namen zakonodajalca, da se s tem zakonom določi le zagotovljeni participacijski minimum, medtem ko naj možnost avtonomne dogovarjanja partnerjev v vsakem podjetju glede konkretne ravni in obsega participacijskih pravic ter načinov

in oblik za njihovo uresničevanje ne bi bila v ničemer zakonsko vnaprej omejena. Vendar pa zakonodajalec tudi v tem pogledu ni bil dovolj precizen, saj omenja le možnost avtonomne ureditve večjega obsega pravic ter drugih načinov, ne omenja pa oblik uresničevanja participacijskih oblik. Iz tega so nekateri izpeljali tezo, da so oblike uresničevanja participacijskih pravic (svet delavcev, predstavništvo delavcev v nadzornem svetu, delavski direktor), za razliko od načinov, v zakonu našteje taksativno in jih z avtonomnimi pravnimi akti ni mogoče niti spreminjati oz. vsaj prilagajati konkretnim razmeram, niti dopoljevati.

Takšna rešitev bi bila ne samo v nasprotju s temeljnimi principi samega zakona, ampak bi seveda lahko tudi bistveno osiromašila možnosti širšega razvoja celotnega sistema delavske participacije pri nas. Onemogočeno bi bilo avtonomno uveljavljanje številnih dobrih rešitev, ki so se že uveljavile v praksi tujih sistemov (npr. različni dvopartitni ali večpartitni komiteji za posamezna področja v podjetju, kot so varstvo pri delu, delovne razmere itd.). Prav tako tudi ne bi bila omogočena vsaj analogna uporaba zakonskih oblik delavske participacije tudi v t.i. »netipičnih« podjetjih, ki niso organizirana kot klasične delniške družbe.

Odgovore pripravil:
mag. Mato Gostiša

Nekatere dileme pri interpretaciji načela zakonskega minimuma

V delu naše teorije in prakse se je uveljavilo stališče, da se je mogoče s t.i. participacijskim dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem dogovoriti tudi za manj participacijskih pravic delavskih predstavništev (npr. odpoved določenemu številu profesionalcev, manjša zagotovljena sredstva za delo sveta delavcev, manjše število plačanih ur za izobraževanje članov sveta delavcev itd.), kot jih minimalno določa zakon. Menimo, da takšna interpretacija načela zakonskega minimuma pravno ni sprejemljiva.

1. Čeprav je res, da zakon celoten sistem sodelovanja delavcev pri upravljanju ponuja le kot fakultativno (neobvezno) izbiro oziroma možnost, pa to seveda ne pomeni, da je fakultativno in prepuščeno pogovornemu strank vse, kar je zapisano v zakonu.

Kot prvo je treba povedati, da »fakultativnost« odločitve za uveljavitev zakonsko predvidenega sistema delavske participacije velja le za delavsko stran, ne pa tudi za delodajalca. Zakonske pravice delavcev do soupravljanja postanejo namreč v trenutku, ko se delavci na svojem zboru odločijo za njihovo realizacijo, za delodajalca zakonska obveznost. O zakonsko določenih pravicah in obveznostih pa se stranke ne morejo pogajati in prosto pogodbeno dogovarjati, razen, če zakon v posameznih primerih to izrecno dopušča s t.i. dispozitivnimi normami.

Vse norme ZSDU, s katerimi se določa minimum materialnih in drugih pravic delavskih predstavništev

(število profesionalcev, število plačanih ur za delo in izobraževanje članov, minimalna finančna sredstva za plačevanje zunanje strokovne pomoči itd.), pa so, pravno gledano, izrazito kogentnega (zapovedujočega) in ne dispozitivnega značaja. Celotno več - po določbi 2. odst. 5. člena ZSDU sta svet delavcev in delodajalec izrecno pooblaščen le, da:

z medsebojnim (participacijskim) dogovorom podrobneje uredita zgolj uresničevanje pravic iz tega zakona, kar pomeni, da zakonsko določene pravice same ne morejo biti več predmet dogovarjanja, lahko s tem dogovorom uredita več soupravljalških pravic, delavcev kot jih določa zakon.

Možnost, da se dogovorita za nižji nivo ali manjši obseg pravic pa v zakonu seveda ni predvidena. Čemu bi sicer sploh služili zakonski minimumi?

2. Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) je zakon kot vsak drug. Njegovo bistvo je torej v tem, da z močjo državne prisile na določen način ureja določena družbeno razmerja. Družbeno razmerja, katerih urejanje je v celoti prepuščeno prosti volji udeležencev, nikoli niso predmet zakonskega urejanja.

Če bi bilo torej res prav vse v zvezi s sistemom delavske participacije fakultativno in prepuščeno (po vsebini ter obsegu) možnosti prostega dogovarjanja med delavci in delodajalci, zakona za to področje družbenih razmerij sploh ne bi potrebovali. Ob tako široko pojmovani fakultativnosti participativnih razmerij se namreč postavlja logično vprašanje, kje se potem le-ta neha in kaj v tem primeru sploh še preostane takšnega, zaradi česar

je bilo potrebno sprejeti zakon. Zakonodajalec prav gotovo ni imel namena sprejeti zakona, ki ne bi urejal ničesar.

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju torej v resnici ni »fakultativen zakon«, ki ga udeleženci sistema lahko po prosti presoji upoštevajo ali pa ne, ampak bi ga lahko morda označili le kot nekakšen »latentent (speč) zakon«. To pa pomeni, da se delavcev (in njihovih delodajalcev), ki se ne odločijo za pravico do soupravljanja, ne tiče, takoj ko se zanjo odločijo, pa ga morajo pri urejanju teh razmerij v celoti upoštevati. Le tisto, kar na tem področju ni na kogentnem (zapovedujočem) način urejeno z zakonom, je lahko prepuščeno pogodbeni svobodi strank. Zakonsko določeni minimumi pravic pa sem zanesljivo ne sodijo.

Le ob takšni interpretaciji načela zakonskega minimuma ima za delavce kot šibkejšo stranko ZSDU lahko sploh kakršen koli smisel. Če pa bodo sveti delavcev glede vseh pravic, zapisanih v zakonu, ob pogajanjih za sklenitev participacijskega dogovora lahko izpostavljeni pritiskom z delodajalske strani za njihovo zmanjševanje ali celo odpoved tem pravicam (žal se prav to v praksi že množično dogaja), pa je verjetno vseeno, če se odpovedo kar zakonu v celoti.

Mag. Mato Gostiša

To stran pripravila
Delavska enotnost
v sodelovanju s
Studio participatis.

Podatki o avtorjih:

Mato Gostiša, diplomirani pravnik in magister organizacijskih ved, Študijski center za industrijsko demokracijo »Studio participatis«; Tatjana Labernik, diplomirana pravica, vodja pravne službe Pergam - Konfederacije sindikatov Slovenije; Zvone Vodovnik, magister pravnih znanosti, direktor Inštituta za delo del Pravi fakulteti v Ljubljani.

ZULJEVA POT DO PENZIJE

»Ali bomo res šli v pokoj polnoma izmučeni? Zakaj se ne upošteva, da si začel delati s petnajstim, šestnajstim letom? Strah me je starosti, ker ni razumevanja za iztrošene generacije delavcev. Bomo res morali pustiti na delu zadnje moči?«

Tako je med drugim napisala delavka iz Radelj v pismu Dušanu Semoliču, predsedniku ZSSS. To je le eno izmed pisem, ki s podobno vsebino romajo v zadnjem času na naslov ZSSS. Vse več je delavcev, ki se kljub polni pokojninski dobi ne morejo upokojiti, ker niso dovolj stari. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je začel veljati 1. aprila 1992, je med pogoje za pridobitev pravice do pokojnine uvedel novost, ki je do tedaj nismo poznali. Določa namreč tudi starostno mejo pri starostni upokojitvi. Tako morajo delati moški dlje od 40 let in ženske dlje od 35 let pokojninske dobe, če so se prvič zaposlili pred svojim 18. letom.

Tako mora biti v letošnjem letu moški star vsaj 57 let, ženska pa vsaj 52, da se lahko kljub polni pokojninski dobi upokojita. »Po tem zakonu morata torej delati dve leti dlje kot drugi, da dosežeta pravico do starostne pokojnine, po 1. januarju 1998 pa bosta morala delati kar tri leta dlje,« opozarja Gregor Miklič, član predsedstva ZSSS.

Pred tem zakonom je veljal za uveljavitev polne starostne pokojnine zgolj pogoj polne pokojninske dobe, v letu 1992 sprejeti zakon pa je uvedel dodatni starostni pogoj zaradi istočasno razširjenih možnosti za dokup pokojninske dobe.

V zvezi s tem je ZSSS ob sprejemanju sprememb pokojninskega zakona v letošnjem februarju izoblikovala dopolnilo, ki ga je državni zbor v drugi obravnavi zakona za-

vrnil. Že takrat je ZSSS predlagala, naj se v zakonu doda, da se starostni pogoj ne upošteva, kadar zavarovavec dopolni polno pokojninsko dobo brez upoštevanja dokupljene pokojninske dobe.

Poslanci so takrat njihovo pobudo zavrnili z obrazložitvijo, da pomeni vdor v pokojninski sistem in odpira vrata množičnemu upokojevanju. V resnici pa gre le za delavce, ki so se zaposlili že s petnajstim ali šestnajstim letom in so praviloma desetletja opravljali najtežja in najbolj izpostavljena dela v podjetjih. Zaradi neživljenjskega zakona pa morajo zdaj delati več kot 35 oziroma 40 let. Sprejeti zakon je tako vse upokojence vrgel v isti koš – tako tiste, ki so se pred zaposli-

ZSSS ponovno naslavlja na državni zbor pobudo za spremembo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Starostni pogoj naj se ne bi upošteval, kadar zavarovavec dopolni polno pokojninsko dobo brez upoštevanja dokupljene pokojninske dobe. Prizadeti so predvsem delavci, ki so se zaposlili pred 18. letom, zaradi starostnega pogoja pa morajo zdaj delati več kot 35 oziroma 40 let. Isto velja tudi za delavce z beneficiranim delovnim stažem. Bodo poslanci, ki so za svojo krajšo pokojninsko dobo znali dobro poskrbeti, zdaj gluhi za krivice delavcev?

tvijo izsolali in opravljali fizično manj naporna dela, kot tiste, ki so se zaposlili že s 15. letom kot nekvalificirani delavci.

Še bolj krivična pa je zakonska določba, ki se nanaša na beneficirano delovno dobo. Delavci, ki jim je priznana beneficirana delovna doba, so zaradi določila 39. člena

zakona dodatno prizadeti, saj se jim zavarovalna doba šteje s povečanjem od 14 do 18 mesecev za dejanskih 12 mesecev delovne dobe. Zaradi tega dosega polno pokojninsko dobo mlajši kot tisti brez beneficirane delovne dobe. To pomeni, da se jim zato splošna starostna meja (58 let za moške in 53 let za ženske) za pridobitev pravice do starostne pokojnine zniža za toliko mesecev, kolikor znaša skupno povečanje zavarovalne dobe.

V takšnih podjetjih so zaradi beneficirane delovne dobe plačevali tudi višje prispevke za pokojninsko zavarovanje. Zdaj, ko bi se morali njihovi delavci zaradi težkih delovnih razmer upokojiti, morajo delati tudi po več let, da dosežejo zahtevano starost. Dogaja se celo, da morajo ti delavci podaljševati svojo delovno

niso le fizično izčrpani, pojavile so se tudi psihične težave, saj morajo tudi po dve in več let dlje delati,« je rekla Marinka Anžlovar.

Hrastniški steklarji delajo v poletnih mesecih v prostorih, kjer je 45 in več stopinj Celzija. Večina steklarjev je priučeni, saj se zaposlijo že s 15. letom. Lani se je prvič zgodilo, da so delavci dopolnili pogoje za upokojevanje, ne pa starostne meje. Ob vsem tem pa se dogaja, da se v istem kraju lahko rudarji upokojijo že pri 40 letih, medtem ko morajo steklarji s 40 leti delovne dobe še kar naprej delati. Najbolj žalostno pa je to, da nihče ne pomisli na usodo prizadetih ljudi, vsi imajo pred očmi le državno blagajno in blagajno invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

Vse skupaj postaja že tragiko-

Prehodno obdobje

Obdobje	Starost moški – let	Starost ženska – let
od 1. 4. 1992 do 31. 12. 1992	55.5	50.5
od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1993	56.0	51.0
od 1. 1. 1994 do 31. 12. 1994	56.5	51.5
od 1. 1. 1995 do 31. 12. 1995	57.0	52.0
od 1. 1. 1996 do 31. 12. 1996	57.5	52.5
od 1. 1. 1997	58.0	53.0

dobo tudi do tri leta, čeprav delajo na mestih, kjer so posebno težke in zdravju škodljive delovne razmere.

Eno takšnih podjetij, kjer se delavci čutijo ogoljufane, je tudi Steklarna Hrastnik. Kot sta povedala sindikalna predstavnik Soniboj Knežak in Marinka Anžlovar, je v njihovi tovarni zaradi omenjene zakonske določbe prizadetih več kot 40 delavcev, ki bi se morali upokojiti. »Ljudje

mično, saj imamo po eni strani armado mladih upokojencev, ki jim je država omogočila predčasno upokojevanje z razmeroma kratko pokojninsko dobo, po drugi strani pa morajo zgarani delavci delati dlje od 35 oziroma 40 let. Le kakšna je država, ki se proglašja za pravno in socialno, a povzroča tako velike razlike med upokojenci?«

Marija Frančeškin

PLAČE NA VRTILJAKU

O plačah v zdravstvu še vedno nič dokončnega. Tako bi lahko na kratko opredelili zadnja pogajanja med vlado in predstavniki štirih reprezentativnih sindikatov s področja zdravstva. Še vedno so odprta pogajanja o panožni in poklicni kolektivni pogodbi. Stavkovni odbor sindikata zdravstva in socialnega varstva, ki je napovedal stavko za 27. marec, bo o tem odločil 14. marca. Stavkovni odbor Fides pa je za 21. marec že napovedal splošno stavko zdravnikov in zobozdravnikov, če ne bodo uresničene njihove zahteve. Časa za pogajanja ni več ravno veliko.

Vladna skupina je pripravila štiri najnovejše različice ponudbe, vendar jih sindikati še niso videli. Najprej jih mora potrditi vlada. Sindikati računajo, da jih bodo dobili v roke neposredno po seji vlade. Plače v zdravstvu naj bi po mnenju vlade obravnavali po kriterijih primerljivosti, postopnosti in selektivnosti. Vprašanje je le, ali gre za selektivnost znotraj

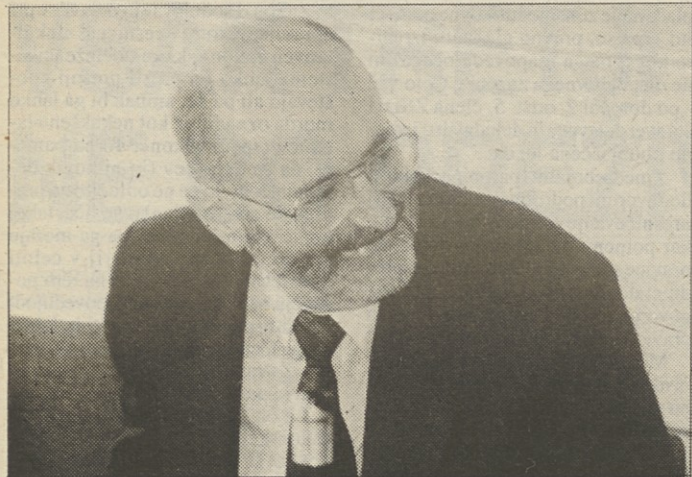
panoge, poklica ali delovnih mest. Pogajalska skupina se je na vladni strani zelo razširila, saj so po novem v njej kar štirje ministri, za zdravstvo, delo, šolstvo in notranje zadeve. To bi lahko na kratko opredelili s tistim znanim rekrom: veliko babic, kilavo dete...

Vladna pogajalska skupina je namreč pripravila tudi analizo sedanjih

dodatkov k plačam v različnih gospodarskih dejavnostih in njihov vpliv na plačni sistem. S tega vidika je proučila tudi zahteve sindikatov za uvedbo posebnih dodatkov v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva. Pri tem je skupina zlasti proučevala vpliv, ki bi ga različne rešitve lahko imele na celotno rast plač v gospodarstvu, prav tako pa tudi na druge dejavnosti znotraj gospodarstva. Kakšni so končni izsledki omenjene skupine, bo znano šele po seji vlade.

V sindikatu zdravstva in socialnega varstva potekajo priprave na napovedano stavko, da jih čas ne bi prehitel. Sindikalnim zaupnikom so že razposlali potrebna gradiva. Če ne bo prišlo do dogovora med sindikati in vlado, bo opozorilna stavka v zdravstvenih in socialnih zavodih v sredo, 27. marca od 7. do 19. ure. Pri vsem tem pa najbolj bode v oči podatek, da sindikat zdravstva in socialnega varstva in sindikat Fides napovedujeta stavki ločeno. Nesoglasja med zdravstvenimi sindikati se torej nadaljujejo.

Marija Frančeškin

Nespodbudne plače – Dr. BOŽIDAR VOLJČ, minister za zdravstvo, na tiskovni konferenci: »Na ministrstvu za zdravstvo smo večkrat poudarili, da so plače v zdravstvu nizke in nespodbudne za zdravnike, ki postavljajo diagnozo, oziroma za vse, ki s svojimi odločitvami prevzemajo odgovornost za uspeh zdravljenja. Zato smo vselej zagovarjali tudi spodbujanje različnih stopenj znanja in odgovornosti, tako za zdravnike, sestre ali druge zdravstveni kader. V okviru veljavne delovne zakonodaje pa je to možno doseči le prek različnih dodatkov v okviru kolektivnih pogodb. Ministrstvo je tak selektivni predlog tudi pripravilo. Pri tem je želelo z različnim obsegom dodatkov ustrezneje opredeliti tako strokovno odgovornost kot poklicne napore in zmanjšati deficitarnost kadrov na najbolj obremenjenih bolnišničnih oddelkih.

Ministrstvo je pripravljeno storiti vse, da se bodo kolektivne pogodbe spoštovale, celo za ceno izgub, vendar pa je njegova dolžnost, da potem skupaj z vodstvi zavodov obvesti sindikate, vlado in javnost, kakšne so posledice pogodb, in predlaga potrebne spremembe...«

V Fidesu so ogorčeni – V Fidesu, sindikatu zdravnikov in zobozdravnikov so ogorčeni, ker še ni podpisan aneks k poklicni kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike, s katerim bi se njihove plače povišale za 1,5 točke. **Dr. KONRAD KUŠTRIN**, predsednik sindikata, je za naš časopis med drugim takole izjavil: »Predlog aneksa je podpisan, podpisal ga je sam minister za zdravstvo. To je bil pravzaprav njegov predlog, na katerega smo pristali. Zdaj pričakujemo samo še njegovo takojšnje in brezkompromisno uresničevanje. Ne bomo pristajali na nobene spremembe, drugače bomo 21. marca stavkali.«

Dosedanja pogajanja je takole ocenil: »Čutimo se prevarane, vlada ni izpolnila tega, kar je obljubil predsednik vlade, to je, da bo prišlo do podpisa in uresničitve aneksa, pa tudi zakon o zdravnikih še ni vložen v vladno proceduro.«

O sodelovanju s sindikati s področja zdravstva pa je izjavil: »S sindikatom zdravstva in socialnega varstva, ki nam nagaja že od vsega začetka, odkar Fides obstaja, s sindikatom, ki nagaja tudi medicinskim sestram in ki je v sodelovanju z vlado hote ali ne hote povzročil, da do uresničitve aneksa še ni prišlo, ker so mu nasprotovali – s takšnim sindikatom nimamo nobenega namena sodelovati, česar koli usklajevati, z njimi se ne bomo več pogovarjali, ne bomo pa jih ovirali, tako kot oni ovirajo nas. Zelo dobro sodelujemo le s sindikatom delavcev v zdravstveni negi in upam, da bomo tudi v prihodnje.«

Stavkovne zahteve Fidesa

Fides napoveduje splošno stavko zdravnikov in zobozdravnikov v državi, z začetkom v četrtek, dne 21. marca 1996, ob 7. uri zjutraj, ki bo trajala do uspešne rešitve naslednjih stavkovnih zahtev slovenskih zdravnikov in zobozdravnikov:

1. Takojšen podpis aneksa št. 2. h kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike v Republiki Sloveniji, dogovorjen in parafiran s strani ministra za zdravstvo in Fidesa, sindikata zdravnikov in zobozdravnikov. Aneks mora veljati za vse zdravnike in zobozdravnike brez omejitev in dodatnih razlag po njegovi veljavnosti.

2. Na podlagi sprememb in dopolnitev zakona o zavodih naj se s podzakonskimi akti zagotovi ustrežna in dovolj številčna zastopnost nosilcev programov zdravstvenih zavodov, to je zdravnikov in zobozdravnikov, v svetih zdravstvenih zavodov in na ta način zagotovi strokovno in hkrati tudi javno upravljanje teh zavodov.

3. Vztrajamo pri že v opozorilni stavki izrečeni zahtevi, da mora osnovna plača, brez dodatkov, dosežati za zdravnika 2,5 in specialista 3 povprečne plače, dosežene v gospodarstvu.

Ker v dosedanjih razgovorih tej zahtevi ni bilo direktno nasprotovano, pač pa iz različnih razlogov odkazovano v prihodnost, zahtevamo, da se z

našim sodelovanjem pripravi terminski in finančni program razrešitve tega problema.

4. Ne odstopamo od naše stavkovne zahteve, da se poklica zdravnik in zobozdravnik izločita iz zakona o razmerjih plač.

Zakon o zdravnikih, ki je medna korosmutek že pripravljen, naj se zato nemudoma predloži v zakonodajni postopek.

5. Zaradi posebnosti zdravniškega poklica, obveznosti in odgovornosti, ki jih s svojim delom prevzema zdravnik, nasprotujemo paketni obravnavi (nekdanjih) negospodarskih dejavnosti. O naših pravicah, ki izhajajo iz naših odgovornosti, se bomo pogajali na strani delojemalcev sami. Zaradi slabih izkušenj, ki jih imamo z dosedanjimi pogajanja, pričakujemo, da bodo imeli pooblastila Vlade za pogajanja s Fidesom minister za zdravstvo, minister za delo in minister Lojze Janko.

Ocenjujemo, da nas Vlada RS z dosedanjimi postopki v stavko načrtno sili, zato mora prevzeti vso odgovornost za vse posledice.

Pričakujemo takojšen in ustrezen odziv Vlade Republike Slovenije, ki je bila do sedaj naglušna in ni dobro slišala naših stavkovnih zahtev, izraženih z opozorilno stavko dne 14. 12. 1995.

Konrad Kuštrin, dr. med.,
predsednik Fidesa

Po več stoletjih ponovno

PROTESTANTSKI KATEKIZEM

na Slovenskem.

Knjiga s 500 stranmi kot – dialog med posameznikom in religijo, – med teologijo in humanistično znanostjo in – med Cerkvijo in družbo.

Dodatek v Protestantnem katekizmu prinaša:

– vse predgovore v delih slovenskih protestantskih piscev v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski esej),
– fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkva s temeljnimi zgodovinskimi podatki.

Založnika sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji. Cena knjige je 10.000 SIT. Možnost plačila v dveh obrokih: prvi ob prevzemu knjige in drugi s položnico naslednji mesec.

Naročilo pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjigo naročite lahko tudi po telefonu 061/321-255, 061/1310-033 in po faksu 311-956.

Sistem solidarnosti v zdravstvu

UMRI, ČE NIMAŠ DENARJA!

V teh čudnih časih se zdi, da so v zdravstvu pomembne samo še plače zdravnikov in zdravstvenega osebja. In prihranki, seveda. Kot vir novih možnosti za nujno povečevanje plač. Kaj pa zdravje ljudi – pomanjkanje zdravil, čakalne dobe, neracionalna organiziranost, plave kuverte? Koga to zanima?

Pred časom nam je prišel v roke papir, s katerim centrala sindikata zdravnikov Fides obvešča svoje člane, da »v teh dneh Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije že nakazuje denar za stimulacijo nosilcev programov. Citiram: »Zavod se je na osnovi sklepa upravnega odbora odločil, da del prihrankov, ki so nastali zaradi izvajanja usmeritev skupščine zavoda na področju odhodkov za zdravila, ortopedske in druge pripomočke, zmanjšanja odsotnosti z dela in s tem nadomestil za plače, zmanjšanja zdravljenja v tujini in potnih stroškov v preteklem letu, v višini 500 milijonov tolarjev, nameni za stimulacijo nosilcev programov.« Skratka, zdravniki so na pacientih privarčevali zajetno vsoto, del tega denarja pa je ministrstvo za zdravstvo oziroma zavod za zdravstveno zavarovanje velikodušno odstopil zdravnikom.

Skoraj istočasno pa smo z republiškega odbora sindikata delavcev družbenih in državnih organov dobili neki drug papir. Iz njega je razvidno, da sindikat prevzgojnega doma Radeče prosi vodstvo omenjenega republiškega sindikata za denarno pomoč. Zaradi stiske, v kateri se je znašla družina njihovega sodelavca Miha Kmetiča. Njegovi ženi Brigiti so namreč odkrili bolezen multiplo sklerozo,

Drago Ščernjavič: »Medtem ko so zdravniki nagajeni za zmanjšani obseg zdravljenja v tujini, človek lahko tudi umre, če nima denarja. Takšnega sistema solidarnosti preprosto ne morem razumeti!«

katero zdravljenje je zelo drago. Da bi bila zagata še večja, v Sloveniji lani še nismo imeli registriranega zdravila Interferon beta (Betaseron). Brigita se je znašla pred nepremostljivo oviro. Zdravila za njeno bolezen pri nas ni bilo, za drago zdravljenje v Švici pa ni imela denarja. Spričo sistema zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji, ki očitno ne predvideva

OBVESTILO SINDIKALNIM ZAUPNIKOM FIDES

V teh dneh Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije že nakazuje denar za stimulacijo za nosilce programov.

Zavod se je na osnovi sklepa (Upravnega odbora odločil) da del prihrankov ki so nastali zaradi izvajanja usmeritev skupščine zavoda na področju odhodkov za zdravila, ortopedske in druge pripomočke, zmanjšanje odsotnosti z dela in s tem nadomestil za plače, zmanjšanja zdravljenja v tujini in potnih stroškov v preteklem 1995 letu, v višini 500 milijonov tolarjev, nameni za stimulacijo nosilcev programov.

Zavod s tem presnčuje vsebinske usmeritve, ki so bile izražene v pogovorih s predstavniki FIDES, kjer je bil poudarjen pomen izboljšanja pomena razpoložljivih sredstev za zdravstvo in način za boljše stimulacijo izvajalcev.

S strani ministrstva za zdravstvo smo dobili zagotovilo, da bo ministrstvo poslalo navodila direktorjem zavodov, da ta denar razdelijo kot stimulacijo izključno nosilcem programov.

ZADEVA: Prošnja za denarno pomoč Vaših delavcev

Žena našega sodelavca Kmetič Mihe ima bolezen multiplo sklerozo. Ker je zdravljenje tovrstne bolezni zelo drago ("kura" injekcij, katere se dobijo samo v Švici stane 36.000 švicarskih frankov), smo se v PD Radeče odločili, da našemu sodelavcu pomagamo zbrati potrebna denarna sredstva. Vsa delavca je prispeval 2.000,00 SIT, z upravo zavoda pa smo se dogovorili, za dodelitev enkratne solidarnostne pomoči v znesku 67.191,00 SIT.

Denarna sredstva zbirajo tudi v Papirnici Radeče, kjer je bila njegova žena prej zaposlena, prav tako pa priteka denar na žiro račun iz dobička raznih športnih in drugih prireditev, ki se odvijajo v Radečah. Da bi lahko naš sodelavec in njegova žena čimprej zbrala potrebnih 36.000 švicarskih frankov za zdravila, Vas naprošamo, da z zadevo seznanite Vaše delavce in jih v našem imenu prosite za denarno pomoč. Denar, ki ga boste zbrali nakažite na ŽR št.:

50700 - 620 - 16 - 05 - 1378112 (73510) (Kmetič Brigita)

Za pomoč se Vam v našem imenu in imenu sodelavca Kmetič Mihe že vnaprej zahvaljujemo.

kritja stroškov za zdravljenje in nabavo manjkajočih zdravil v tujini, Kmetičevim v stiski ni pre-

ostalo drugega kot pisanje prošnje za pomoč. Brigita Kmetič je v neki takšni prošnji takole opisala svoj

nezavidljiv položaj: »... Pred enajstimi leti sem zbolela za multiplo sklerozo. Moje zdravstveno stanje se je slabšalo iz leta v leto, zato sem bila leta 1990 upokojena. Bolezen je počasi napredovala, žal pa pri nas zanjo še ni učinkovitih zdravil. Po priporočilu specialista nevrologa dr. Betke Končan-Vračko sem zdravila nabavila v Švici. So pa razmeroma draga. Ena kura traja pet tednov in zanjo potrebujem petnajst injekcij, kar stane 1700 švicarskih frankov. Zdravljenje bo trajalo dve leti, da bo uspešno. Po opravljeni prvi kuri so se pokazali uspehi, zato je zdravljenje težko opustiti. Posebej, ker sem končno dobila upanje, da bom nekoč spet zdrava in bo s tem tudi moja

skih frankov, ki jih nimam, zato se s prošnjo za pomoč obračam na vas. Hvaležna bom za vsak najmanjši prispevek...«

Slehermi sodelavec Miha Kmetiča iz prevzgojnega doma Radeče je prispeval 2.000 tolarjev. Na pomoč je priskočila tudi uprava zavoda in Miho dodelila enkratno solidarnostno pomoč 67.191 tolarjev. Sekretar republiškega odbora sindikata družbenih in državnih organov Drago Ščernjavič je za Brigitino zdravljenje odobril 100.000 tolarjev. Prispevali so tudi mnogi drugi...

Pri tem pa Ščernjaviču nekatere stvari ne gredo v glavo. Najprej ga zanima, kako je mogoče, da si zdravniki iz naslova prihrankov pri pacientih, da ne rečemo na njihov račun, delijo posebne nagrade, hkrati pa mora človek s hudo boleznijo prosjačiti za denar, da se lahko oskrbi z zdravili, ki jih ni moč dobiti doma. Ali to pomeni, da mora človek, ki nima denarja za nakup zdravil v tujini, umreti? Odgovor je na dlani, vendar kljub temu morebiti ne bi bilo odveč, če bi ga kdo od pristojnih vendarle podal v primerno zaviti birokratski latovščini. Kar koli pa bo že povedal, nikakor ne sme prezreti dejstva, da so bili posebej nagajani zdravniki, ki so privarčevali, ker bolnikom niso pisali receptov, ker so zmanjšali obseg zdravljenja v tujini, medtem ko je na drugi strani ostal bolnik s hudo boleznijo brez slehernega sistema solidarnosti. Pač, če si hočejo rešiti življenje, so prisiljeni prosjačiti in klicati na pomoč. Hvala lepa za tak sistem!!!

Ivo Kuljaj

Sklad rešuje podjetje DAN

NIHČE OD INVALIDOV NE BO PRISTAL NA CESTI

Podjetje DAN d. d., Ljubljana (podjetje za usposabljanje in zaposlovanje gluhih in naglušnih ter drugih invalidov) je zagazilo v nepremostljive finančne težave, zato ga je te dni pod svoje (državno) okrilje sprejel sklad za razvoj. Po besedah njegovih predstavnikov bodo pri sanaciji tega podjetja poskrbeli za invalide. Pomeni, da kljub potrebnim ostrim rezom in začasnim presežkom delavcev nihče od invalidov ne bo pristal na cesti. Tako pač, kot določa zakon in kot je obljubil novi direktor podjetja Igor Vidmar.

Podjetje DAN od ustanovitve leta 1992 posluje s tekočo izgubo. Celotni prihodki so iz leta v leto nižji. Leta 1993 so znašali 9 milijonov mark, lani pa le še 8 milijonov. Ob tem pa znaša izguba vsako leto več kot 3,5 milijona mark. Podjetje se je ves čas zadolževalo na sivem trgu kapitala. Njegove skupne finančne obveznosti so konec lanskega leta znašale 10,9 milijona mark, od tega je bilo dolgoročnih kreditov manj kot milijon mark.

Podjetje je lani postalo nesolventno, saj ima od septembra naprej stalno blokiran žiro račun. Blokada znaša danes že več kot 4 milijone mark. Po oceni sklada je za takšen položaj več vzrokov. DAN ima preveč zaposlenih, od tega velik (49-odstoten) delež invalidov, razdrobljene programe, ki jih ni vpeljalo po načelih tržne ekonomije, poleg tega pa ga pesti še velika odsotnost z dela (nikoli pod 20 odstotkov), izredno dragi kratkoročni viri financiranja (R + 25%) in neuspešno vodenje. Kako iz tega položaja, h kateremu je po splošni oceni levji delež prispeval donedavni direktor Karel Destovnik?

V skladu za razvoj vidijo izhod v prisilni poravnavi, ki je bila uvedena 27. februarja. Če bo uspela, bodo v njo dosegli deblokado žiro računa, kar bo podjetju omogočilo normalno poslovanje. Sklad in vodstvo podjetja se bosta pogajala z največjimi upniki in jim ponudila več opcij, od možnosti konverzije dolga v lastniški delež do znižanja

dolgov in poplačilo v enem, dveh ali treh letih. Hkrati bosta v prisilni poravnavi delavcem predlagala, naj svoje terjatve v višini 5 odstotkov celotne zadolženosti podjetja prav tako spremenijo v lastniški delež. Kot so obljubili predstavniki sklada, bo ta medtem podjetju zagotovil nujno potreben obratni kapital.

Organizacijsko bo potrebno v podjetju pregledati vsako od osmih dejavnosti in se odločiti, katera med njimi ima možnosti za dobičkonosno poslovanje in jo je smiselno obdržati. Druge bodo privatizirali ali ukinili.

Poleg finančne je najbolj žgoča kadrovska sanacija. Podjetje bo v vsakem primeru obdržalo status invalidskega podjetja, vendar bodo številni delovnih mest določali ohranjeni programi. Zaradi velikega števila invalidov bo trajne inčasne tehnološke presežke delavcev potrebno reševati v sodelovanju z ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. To pomeni, da nihče med njimi ne bo ostal socialno nezaščiten, njihovo reševanje pa ne more iti v breme podjetja. Po mnenju predstavnikov sklada je to edini način, po katerem bi lahko preživel vitalni del. V nasprotnem primeru naj bi delo izgubilo vseh 350 delavcev.

Sklad, ki je 80-odstotni lastnik podjetja DAN, ga kani takoj po sanaciji in zagonu novega poslovanja prodati oziroma privatizirati.

I. K.

Tudi brca s sandali boli...

Stane Stanič: »Peterle bi Rupla najraje 'požrl'«

Prvega februarja je moral na sodišče Stane Stanič, publicist in nekdanji minister za informiranje v Peterletovi vladi. Tožbo proti njemu so vložili Zveza združenih borcev in udeležencev NOB Slovenije ter trije nekdanji partizani: Ela Ulrich - Atena, Stane Koman in Miloš Rutar. Tožili so ga zaradi sporne trditve v njegovi fotomonografiji »Slovenija«, ki jo je leta 1994 izdala Motovunska skupina založnikov. Tisto, kar je zmotilo nekdanje partizanske borce, se glasi: »Dobrih 10.000 takšnih Titovih nasprotnikov, ki so se po kapitulaciji Nemčije na Koroškem predali Britancem, so le-ti takoj brez zadržkov izročili Titovim partizanom. Le malo jih je potem ušlo tragični zablodi zmagovalcev, saj so partizani vse, brez predhodnega sojenja postrelili...«

Tožniki ugotavljajo, da je pisec »s takšnim pisanjem podtaknil partizanom povojne poboje, glede katerih okoliščine in odgovornost tedanjih oblasti in morebitnih posameznikov še raziskuje, med drugim celo posebno parlamentarna komisija... Z razširjanjem neresničnih in zlonamernega klevetanja v knjigi, ki deluje pogostoma kot pamflet in vsebuje najhujše možne obtožbe, je tožnikom prizadejana velika in nenadomestljiva škoda.« Znano je tudi že, da je sodišče zahtevalo tožnikov na prvi stopnji zavrnilo, in tako še ni jasno, kakšen bo epilog te »zadeve«. Iva Zajdelo, ki je o njej v Slovenscu redno poročal, pa pesti še dodatna radovednost. Takole ugiblje: - Iz tega izhaja, da borci moti tudi ostala vsebina knjige, ne le inkriminirana »sporna« trditve, vendar so nas v obtožnici prikrajšali za vsa tista mesta, ki po njegovem delujejo »pogostoma kot pamflet« in vsebujejo »najhujše možne obtožbe«.

Pa je »dodatna radovednost« Iva Zajdele povsem nepotrebna. Za pokušino le en odlomek iz knjige - kot dokaz pamfletističnih vložkov v pisanje avtorja. Stane Stanič »žije in bije« naših davnih prednikov in uglednih sodobnih veljakov v Sloveniji na 94. in 95. strani svoje Slovenije takole predstavlja in povezuje: - ALI SO BILI (MOSTIŠČARJI) KANIBALI? Po preostalih kosteh, kajpak, ni mogoče ugotavljati, še manj pa sklepati o značilnosti kuhinje. Arheologi si vendarle upajo trditi, da so mostiščarji poleg podvodnega oreška, katerega močnatno jedro so gneli v kruhu podobno testeno maso, poznali tudi žito. V kamnitih zrmlih naj bi ga s kamni drobili in mleli v moko, kakor so še v prvi polovici tega stoletja počeli kamenodobni prebivalci Avstralije in Papue-Nove Gvineje.

Vse to je - mimogrede rečeno - eden izmed njih, sam g. Kiki Somare, prvi zunanji minister te mlade neodvisne suverene države, s katerim je imel avtor te knjige daljši intervju, opisal pod naslovom Deset tisoč let v enem življenju. Hkrati je ob isti priložnosti tudi povedal, da je v svoji rosnosti mladosti, nekje na koncu dvajsetih let, ko so v njegovi vasi še živeli »kot pred davnimi tisočletji«, prisostvoval tudi slovenskemu obredu, katerega glavna jed je bil anglikanski misionar, garniran s tradicionalnimi papuanskimi zelenjavami...

Poznejšemu zunanjemu ministru so tedaj, po njegovih lastni izjavi, odrezali manjši del misionarske sandale. Menda le zato, ker je sploh ni mogel použiti, mi jo je zelo natančno opisal. Nanjo sem se spomnil, ko sem na nekem slovesnem sprejemu takoj po ustoličenju prve slovenske demokratične vlade zagledal podobno sandalo na nogah komaj izvoljenega in v protokolu še neizkušnega predsednika Lojzeta Peterleta. Njegov zunanji minister, prav tako prvi v zgodovini svoje države, je bil dr. Dimitrij Rupel, ki je k zgodovini diplomacije prispeval spoznanje, da tako funkcijo lahko opravljajo tudi njemu podobni koleriki, a le nekaj časa. Glede na splošno razširjene domneve, da bi svojega šega najraje »požrl«, sem se tedaj dolgo ubadal z vprašanjem, kako bi ga umirili, če bi tudi njemu pripadel del Peterletove sandale...

Geni davnih prednikov, kaže, nas še zmerom v marsičem določajo. Večkrat citirani arheolog Petru, ki je vzneseno odkrival kvalitete »slovenskih« prazgodovincev, pa je govoril tudi o nekih »dokazih«. Po njegovem »nekaj najdb na Slovenskem določno nakazuje na kanibalizem in krute obrede žrtvovanja ljudi«.

In zakaj si je Stane Stanič v svoji Sloveniji privoščil Lojzeta Peterleta in dr. Dimitrija Rupla, ki ju je naše ljudstvo izvolilo za predstavnika novonastale slovenske mlade države na prvih demokratičnih svobodnih volitvah in zveni takšno pisanje zato še kako pamfletistično. To je vendar jasno, če vemo, da je prav Lojze Peterle, predsednik rajne Demosove vlade, dal Staneta Staniča, svojega ministra za informiranje, na čevelj, kar pomeni, po domače rečeno, da ga je, morda celo s sandalami na nogah, brnil v...

Janko Špiček

Pri ČZP Enotnost je izšlo obsežno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«

Gre za del obširnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.

Knjigo lahko naročite po telefonu na 061/321-255 ali telefaksu 311-956

